

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja • Työelämä • 2024:7

Työehtosopimusten kattavuus vuonna 2021/2022

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2024:7

Työehtosopimusten kattavuus vuonna 2021/2022

Lasse Ahtiainen

Työ- ja elinkeinoministeriö Helsinki 2024

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö

This publication is copyrighted. You may download, display
and print it for Your own personal use. Commercial use is prohibited.

ISBN pdf: 978-952-327-838-7

ISSN pdf: 1797-3562

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2024

Työehtosopimusten kattavuus vuonna 2021/2022

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2024:7		Teema	Työelämä
Julkaisija	Työ- ja elinkeinoministeriö		
Tekijä/t	Lasse Ahtiainen		
Kieli	suomi	Sivumäärä	96
Tiivistelmä			
Työehtosopimusten kattavuudella tarkoitetaan järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien palkansaajien osuutta työehtosopimusten sopimusalan kaikista palkansaajista. Suomessa tämä osuus on tärkeä kriteeri yleissitovuuspäätöksissä. Mikäli osuus on vähintään noin puolet, sopimus todetaan yleissitovaksi, kaikkia sopimusalan työsuhteita koskevaksi. Työehtosopimusten vahvistamislautakunnan päätökset ja niiden perustelut muodostavat tutkimuksen perusaineiston. Tilastotiedot ovat vuodelta 2021 ja tutkimus koskee vuosina 2021/keväät 2022 solmittuja sopimuksia. Työehtosopimusten kattavuus yksityisellä sektorilla oli kaikkiaan 64 % (65,2 % v. 2017). Tämän verran yksityisellä sektorilla työskentelevistä palkansaajista toimi järjestäytyneiden yritysten palveluksessa vuonna 2021. Lukumääräisesti heitä oli kaikkiaan 943 708 (945 252 v. 2017). Yleissitovuuden perusteella työehtosopimusten piiriin tuli lisäksi 292 319 (269 311 v. 2017) palkansaajaa ja kaikkiaan yksityisellä sektorilla oli työehtosopimusten piirissä 1 236 027 palkansaajaa (1 214 563 v. 2017) vuonna 2021. Sopimusten ulkopuolelle jäi 237 630 palkansaajaa ja sopimusten piiriin kuului 83,9 % yksityisen sektorin palkansaajista. Kun otetaan huomioon myös julkinen sektori, jolla sopimukset kattavat kaikki palkansaajat, kuului v. 2021 työehtosopimusten piiriin 88,8 % palkansaajista. Osuus oli sama v. 2017.			
Asiasanat	työmarkkinat, järjestäytyminen, työehtosopimukset, kattavuus		
ISBN PDF	978-952-327-838-7	ISSN PDF	1797-3562
Julkaisun osoite	https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-838-7		

Kollektivavtalens omfattning i åren 2021/2022

Arbets- och näringsministeriets publikationer 2024:7		Tema	Arbetsliv
Utgivare	Arbets- och näringsministeriet		
Författare	Lasse Ahtiainen		
Språk	finska	Sidantal	96
Referat			
I denna undersökning avses med kollektivavtalens täckningandelen löntagare som är anställda hos organiserade arbetsgivare av alla löntagare inom kollektivavtalensavtalsområden. Denna andel är ett viktigt kriterium i besluten om huruvida avtalet är allmäntbindande. Om andelen är minst ungefär hälften, konstateras att avtalet är allmäntbindande, att det gäller alla anställningsförhållanden inom avtalsområdet. Nämnden för fastställande av kollektivavtals allmäntbindande verkan har varit verksam sedan 2001. Nämndens beslut samt motiveringarna till besluten utgör grundmaterialet för undersökningen. Som jämförelsematerial används därtill uppgifterna om antalen per bransch i statistikcentralens lönestrukturstatistik. Statistiken är från 2021 och avtalen från 2021/maj2022. Sammanlagt täcker kollektivavtalen 64 % (65,2 % i 2017) inom den privata sektorn. En så stor andel av löntagarna inom den privata sektorn är anställda hos organiserade företag. Antalsmässigt sett utgör de sammanlagt 943 708 (945 252 i 2017) löntagare. Utgående från avtalens allmäntbindande verkan omfattas därtill 292 319 (269 311 i 2017) löntagare av kollektivavtalen. Alltså allt omfattades sammanlagt 1 236 027 (1 214 563 i 2017) löntagare inom den privata sektorn av kollektivavtalen under 2021. Enligt Statistikcentralens sysselsättningsstatistik fanns år 2021 sammanlagt 1 473 657 löntagare inom den privata sektorn. Således faller 237 630 löntagare utanför avtalen och andelen löntagare som omfattas av kollektivavtalen är 83,9 % av samtliga löntagare inom den privata sektorn. När också den offentliga sektorn beaktas, där alla löntagare omfattas av avtalen, omfattades 88,8 % av löntagarna i Finland av kollektivavtalen år 2021. År 2017 andelen var också 88,8 %.			
Nyckelord	arbetsmarknad, organisation, kollektivavtal, omfattning		
ISBN PDF	978-952-327-838-7	ISSN PDF	1797-3562
URN-adress	https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-838-7		

Coverage of collective agreements in 2021/2022

Publications of the Ministry of Economic Affairs and Employment 2024:7		Subject	Working life
Publisher	Ministry of Economic Affairs and Employment of Finland		
Author(s)	Lasse Ahtiainen		
Language	Finnish	Pages	96

Abstract

In this study the coverage of collective agreements means the share of employees employed by organized employers of all the employees within the collective agreement sector. In Finland this share is an important criterion when deciding on general applicability. If the share is at least approximately half of all employees in the sector, it is confirmed that the agreement is generally applicable, that it applies to all employment relationships within the agreement sector.

Since 2001 there has been a Commission confirming the general applicability of collective agreements in Finland. The decisions of the Commission and the grounds for the decisions are the base material for this study. In addition, the information regarding employee share per sector in the statistics on the Structure of Earnings of Statistics Finland is used, mainly as comparison material. The statistics compile information on earnings given by the organized employers in the private sector. The statistics are from 2021 and the collective agreements from 2021/may2022.

In all, the collective agreements cover 64 % in the private sector (65.2 % in 2017). So many private sector employees are employed by organized companies. Their number amounts to 943,708 (945,252 in 2017). In addition, 292,319 (269,311 in 2017) more employees are covered by the collective agreements due to general applicability. In 2021, totally 1,236,027 private sector employees (1,214,563 in 2017) were covered by collective agreements.

According to the Employment statistics of Statistics Finland there were totally 1,473,657 employees in the private sector in 2021. In this way 237,630 employees are not covered by collective agreements and the share of private sector employees covered by the agreements is 83.9 %. When also the public sector is included, where all employees are covered by collective agreements, 88.8 % of the employees in Finland were covered by collective agreements in 2021. In 2017 the share was the same.

Keywords labour market, organization, collective agreements, coverage

ISBN PDF	978-952-327-838-7	ISSN PDF	1797-3562

URN address	https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-838-7

Sisältö

1	Johdanto	8
2	Tutkimuksen tarkoitus ja keskeiset käsitteet	10
2.1	Tutkimuksen keskeiset käsitteet	10
2.1.1	Työehtosopimus	10
2.1.2	Työehtosopimusten kattavuus	12
2.2	Tutkimuksen tarkoitus	13
3	Yleissitovuusratkaisut ja tilastokeskuksen aineistot	15
3.1	Yleissitovuusratkaisut	15
3.2	Yritysrekisteri ja palkkatilastot	16
3.2.1	Yritysrekisteri	16
3.2.2	Palkkarakennetilastot	17
3.2.3	Työssäkäyntitilasto	17
3.2.4	Tilastojen käyttö tutkimuksessa	17
4	Työehtosopimusten sopijaosapuolet	20
4.1	Työnantajajärjestöt	20
4.1.1	Elinkeinoelämän keskusliitto	20
4.1.2	Suomen yrittäjät	22
4.1.3	Muut työnantajajärjestöt	22
4.2	Palkansaajajärjestöt	22
5	Työehtosopimukset toimialoittain	25
5.1	Teollisuus	27
5.1.1	Elintarviketeollisuus	27
5.1.2	Mekaaninen metsäteollisuus ja puusepänteollisuus	29
5.1.3	Paperi- ja puumassateollisuus	30
5.1.4	Paino- ja kustannustoiminta	32
5.1.5	Tekstiiliteollisuus	34
5.1.6	Kenkä- ja nahkateollisuus	35
5.1.7	Kemianteollisuus	36
5.1.8	Rakennustuoteteollisuus	38
5.1.9	Teknolוגiateollisuus	40

5.2	Energia-ala.....	43
5.3	Rakennusala	44
5.3.1	Maa- ja vesirakentaminen	44
5.3.2	Talonrakennus	45
5.4	Kauppa.....	47
5.4.1	autokauppa	47
5.4.2	Vähittäis- ja tukkukauppa	49
5.5	Majoitus- ja ravitsemistoiminta	51
5.6	Liikenne.....	52
5.6.1	Rautatieliikenne.....	52
5.6.2	Muu liikenteen toimiala, varastointi ja rahtaus.....	54
5.7	Tietoliikenne	60
5.7.1	Postin toiminta, jakelualue.....	60
5.7.2	Puhelin- ja tietoliikenne	62
5.8	Rahoitus- ja vakuutustoiminta	63
5.9	Kiinteistöpalvelut, tutkimuspalvelut ja liike-elämän palvelut.....	64
5.9.1	Tietotekniikan palvelualue	64
5.9.2	Muut liike-elämän palvelut.....	65
5.10	Koulutus	70
5.11	Terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut	72
5.12	Muut yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelut	75
5.13	Alkutuotanto	80
6	Työehtosopimusten kattavuus, yleissitovuus ja sopimusten piiriin kuuluvien osuus	84
7	Työmarkkinoiden kehitysnäkymiä	92
	Lähteet.....	96

1 Johdanto

Työehtosopimukset ovat keskeinen osa työmarkkinoita. Niissä määritetään palkkataso, työaika ja työehdot, jotka luovat puitteet maan taloudelliselle kehitykselle ja kansalaisten hyvinvoinnille. Sopimusten luoma taloudellisen toiminnan ennustettavuus on perusta sekä yritystoiminnan että yksityistalouden menestykselle.

Työehtosopimukset tehdään järjestäytyneiden työnantajien ja palkansaajien välillä. Tällöin tärkeäksi nousee osapuolten järjestäytymisaste, mikä on useissa maissa lisäksi yhteydessä laajuuteen, jolla sopimukset lopullisesti pätevät. Sopimusten kattavuuden merkitystä esimerkiksi Suomessa lisää se, että järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien palkansaajien osuuden ollessa noin puolet alan palkansaajista, sopimukset määritetään yleissitoviksi eli koko alaa koskeviksi.

European Industrial Relations Observatory (EIRO)seuraa työmarkkinoiden, järjestäytymisen ja sopimustoiminnan kehitystä etenkin Euroopassa, mutta myös laajemmin (EuroFOUND 2015, AIAS 2015). Aluksi tilastoihin saatiin Suomen osalta ajantasaisia tietoja lähinnä palkansaajien järjestäytymisestä (Visser, 2005). Sen sijaan työehtosopimusten kattavuus oli jäänyt pitkään pois (esim. Traxler & Behrens, 2002) tai arviointien varaan (Holm, 2000). On kuitenkin ollut tiedossa, että järjestäytyneiden työnantajien työvoimaosuus samoin kuin palkansaajien järjestäytyminen ovat Suomessa kansainvälisesti korkealla. Työnantajien järjestäytymisaste on Suomessa tärkeää työehtosopimusten kattavuuden selvittämiseksi, koska se on yhä keskeinen kriteeri, kun määritetään työehtosopimusten yleissitovuutta.

Työehtosopimusten kattavuutta on käsitelty aiemmin vastaavissa tutkimuksissa vuosien 2005/2006, 2007/2008, 2013/2014 ja 2017/2018 sopimuskierröksiltä. Tutkimuksissa on pyritty antamaan yleiskuva työehtosopimusten kattavuudesta ja työnantajien järjestäytymisestä. Lähtökohtana tutkimuksissa ovat solmitut työehtosopimukset. Niiden kautta saadaan tietoa sopimuksen tehneiden työmarkkinaosapuolten jäsenten määrästä sekä ennen kaikkea työnantajaliittoon kuuluvien yritysten palkansaajien määrästä, miltä pohjalta työehtosopimusten yleissitovuus paljolti ratkaistaan. Suoria työnantajajärjestöiltä saatuja jäsenyystietoja tutkimuksessa ei ole käytössä. Käsillä oleva tutkimus on aiemman tutkimuksen päivitys vuosien 2021/2022 sopimuskierrökseltä. Tarkoituksena on kerätä työehtosopimuksista edellistä tutkimusta vastaavat tiedot ja siten arvioida sopimuskentän kehitystä.

Valtion ja kunnan sektoreilla työehtosopimukset kattavat kaikki julkisen sektorin palkansaajat. Näiden sopimusten osalta kattavuus on siis täydellinen eikä niiden yleissitovuutta arvioida. Tarkastelussa on siis yksityinen sektori. Kuitenkin laskettaessa yleistä työehtosopimusten vaikutusaluetta, huomioidaan myös julkisen sektorin osuus.

2 Tutkimuksen tarkoitus ja keskeiset käsitteet

2.1 Tutkimuksen keskeiset käsitteet

2.1.1 Työehtosopimus

Työehtosopimus on palkansaajaliiton ja työnantajaliiton välinen sopimus työehdoista, joita sopimuksen soveltamisalalla noudatetaan. Sopimukset ovat usein paitsi toimialakohtaisia myös palkansaajan ammattiasemaan sidottuja. Yksityisellä sektorilla työnantajia edustaa useimmin jokin Elinkeinoelämän Keskusliiton, EK:n, toimialaliitoista ja työntekijäpuolella taas jokin SAK:n, STTK:n tai AKAVA:n jäsenliitoista. Julkisella sektorilla solmitaan virka- ja työehtosopimuksia. Niiden sopijaosapuolia ovat ammattiliitot ja kunnallinen, valtion tai kirkon työmarkkinailaitos.

Sopimusala määrittyy yleensä työnantajaliiton toimialan mukaan. Sopimusten soveltamisala on taas yhteydessä palkansaajaliittoon. Useilla sopimusaloilla on erikseen työntekijöiden, toimihenkilöiden ja ylempien toimihenkilöiden soveltamisalan työehtosopimuksia.

Työehtosopimukset ovat joko normaalisitovia tai yleissitovia. 2000-luvun alusta lähtien työehtosopimusten sitovuuden on ratkaissut sosiaali- ja terveysministeriön alaisuudessa toimiva työehtosopimusten yleissitovuuden vahvistamislautakunta.

Normaalisitovuus

Normaalisitova työehtosopimus sitoo työnantajaliittoon kuuluvia työnantajia ja näiden palveluksessa sopimuksen kattavalla alalla, soveltamisalalla, toimivia palkansaajia.

Yleissitova työehtosopimus

Yleissitova työehtosopimus sitoo kaikkia soveltamisalalla toimivia työnantajia. Sopimuksessa määritetään minimitaso, jota sopimusalan kaikkien työnantajien on noudatettava solmimissaan työsuhteissa. Näin siis myös työnantajaliittoon

kuulumaton työnantaja on velvollinen noudattamaan yleissitovaa työehtosopimusta. Sopimukset, jotka antavat työntekijälle yleissitovan työehtosopimuksen määräystä huonommat ehdot, ovat mitättömiä.

Vuoteen 2001 yleissitovuuden edellytyksenä pidettiin korkeimman oikeuden vuonna 1974 esittämää tulkintaa, jonka mukaan yleissitovuus edellyttää, että sopimukseen sidottuja palkansaajia tulisi olla ainakin noin puolet alan palkansaajista. Uudessa työehtosopimuslaissa vuonna 2001 yleissitovuutta laajennettiin hieman. Sopimuksen noin 50 %:n kattavuus ei enää ole yleissitovuuden ainut ehto.

Työehtosopimusta koskevia kriteereitä ovat mm.

- sopimusten valtakunnallisuus
- työehtosopimuksen kattavuus (järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien sopimuksen soveltamisalalla työskentelevien työntekijöiden osuus)
- alan työehtosopimustoiminnan vakiintuneisuus
- asianomaisen alan yleinen, työnantajien ohella myös työntekijöiden, järjestäytymisaste
- ns. liityntäsopimusten piirissä olevien työntekijöiden määrä ja sopimukseen jälkikäteen yhtyneiden työnantaja- ja työntekijäliittojen jäsenmäärä
- työehtosopimusten yleissitovuuden tavoite työnteon vähimmäisehtojen laajana turvaajana

Yleissitovuuden arvioinnissa tilastoaineisto otetaan huomioon ohjeellisenä.

Kuitenkin mikäli työehtosopimuksen piirin kuuluu noin puolet alan palkansaajista, työehtosopimus on yleissitova, ellei alalla ole vahvoja kilpailevia sopimuksia.

Yleissitovuuden vahvistaa kolmijäseninen lähinnä virkamiehistä koostuva työehtosopimusten yleissitovuuden vahvistamislautakunta. Lautakunnan päätöksestä voi hakea muutosta työtuomioistuimelta, mikä on samalla lopullinen tuomioistuin yleissitovuuden vahvistamisessa. Yleissitovuus otetaan uuteen käsittelyyn vain, jos sen edellytykset olennaisesti muuttuvat. Lautakunta tarkistaa kuitenkin aina kaikkien solmittujen työehtosopimusten yleissitovuuden.

Tilastoilla selvitettäviä yleissitovuuden kriteereitä ovat siten työehtosopimusten kattavuus ja työntekijöiden järjestäytyminen, joista työntekijöiden järjestäytymistä on tutkittu toisaalla.

2.1.2 Työehtosopimusten kattavuus

Termistö työehtosopimusten kattavuuden osalta ei ole täysin vakiintunut. Kansainvälisesti käytetään termiä "collective bargaining coverage", mikä kuvastaa sopimuksen piiriin kuuluvien palkansaajien osuutta alan kaikista palkansaajista. Termiin liittyy kuitenkin myös käsite "extension procedures" eli säännöt, jotka määrittävät sopimuksen lopullisen sitovuuden. Sitovuus voi laajeta sopimusten osapuolten jäsenyyden ulkopuolelle. Joissain kansainvälisissä vertailuissa nämä termit myös yhdistetään, ja tällöin kattavuus tarkoittaa paitsi järjestäytyneiden työnantajien osuutta myös kattavuuden laajentamistoimia. Eli Suomen osalta se tarkoittaisi sitä, että työehtosopimusten kattavuus sisältää yleissitovuustapauksissa työehtosopimusten koko sopimusalan.

Työehtosopimusten kattavuuden laaja tulkinta ei ole kovin informatiivinen, sillä se usein peittää järjestäytyneiden työnantajien työvoimaosuuden erot ja säännökset, jotka työehtosopimusten sitovuutta tämän järjestäytymisen tai jonkin muun syyn perusteella laajentavat.

Tässä tutkimuksessa kattavuus määritetään suppeasti eli se tarkoittaa järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien palkansaajien osuutta kaikista palkansaajista. Tässä mielessä kattavuus on lähellä normaalisitovuutta.

Sopimusten määrittäminen yleissitovaksi tuo sitovuuden piiriin koko sopimusalan. Tällöin voidaan puhua yksinkertaisesti työehtosopimusten piiriin kuuluvien osuudesta tai alueesta, jolla työehtosopimus on sitova.

$$\begin{aligned} \text{kattavuus} + \text{yleissitovuus} &= \text{sopimuksen vaikutusalue} \\ \text{normaalisitovuus} + \text{yleissitovuus} &= \text{sopimuksen vaikutusalue} \end{aligned}$$

Yllä oleva kaava sisältää siis myös sen rajauksen, että yleissitovuus tarkoittaa vain sitä osuutta työehtosopimuksen vaikutusalueesta, joka tulee sitovuuden piiriin sopimuksen yleissitovaksi toteamisen kautta.

Työehtosopimus tarkoittaa tässä tutkimuksessa yleissitovuuden vahvistamislautakunnan käsittelyssä ollutta työehtosopimusta. Tämä sulkee ulkopuolelle valtion ja kunnan sopimukset. Jäljelle jää siis yksityinen sektori. Lisäksi sopimuksen on oltava valtakunnallinen. Lautakunta ei käsittele yrityskohtaisia sopimuksia. Lautakunta seuraa työmarkkinoilla tapahtuvaa kehitystä ja selvittää sopimuskauttain kaikkien valtakunnallisten sopimusten kattavuuden. Näistä se hankkii osapuolilta yleissitovuuspäätökseen tarvittavat tiedot ja antaa uuden päätöksen, mikäli sopimuksessa on tapahtunut oleellisia muutoksia. Käsittelyssä ovat siis

sopimuskausittain kaikki valtakunnalliset sopimukset. Tämä ei edellytä sopimusten yleissitovuutta. Työmarkkinakentällä on lukuisasti liittojen ja yritysten välisiä yritys-kohtaisia sopimuksia ja niiden tietoja vahvistamislautakunta ei kerää ja samalla ne jäävät tämän tutkimuksen tarkastelun ulkopuolelle.

Täsmennettynä yleissitovuus kattaa tässä tutkimuksessa vain vahvistetun yleissitovuusratkaisun perusteella sopimuksen vaikutusalueelle kuuluvat palkansaajat ja samoin normaalisitovuus ja kattavuus lasketaan vain yleissitovuusratkaisujen pohjalta.

2.2 Tutkimuksen tarkoitus

Tässä tutkimuksessa tärkein selvityksen kohde on työehtosopimusten kattavuus. Palkansaajien järjestäytymistä selvitetään muissa tutkimuksissa (Ahtiainen 2002, 2006, 2011, 2015, 2018 ja 2023).

Työehtosopimusten kattavuus määritetään työnantajien järjestäytymisen perusteella järjestäytyneiden työnantajien työvoimaosuudeksi. Kuitenkaan termit eivät tämän tutkimuksen tulosten kannalta ole täysin yhteneviä.

Tutkimustavoitteeksi on alun perin asetettu sekä työehtosopimusten kattavuuden että työnantajien järjestäytymisen selvittäminen. Tarkin tieto järjestäytymisestä on työnantajilla. Aineiston saatavuus ja tutkimusresurssit ohjasivat kuitenkin rajoittamaan tutkimusasetelmaa siten, että työnantajien järjestäytymistä koskevat tiedot koottiin työehtosopimusten kattavuutta koskevista yleissitovuuden vahvistamislautakunnan laskelmista ja Elinkeinoelämän Keskusliiton Tilastokeskuksen palkkarakennetilastoon luovuttamasta aineistosta. Tässä tutkimuksessa toimitaan samalla tavoin.

Rajoitettu asetelma tarkoittaa sitä, että työnantajien järjestäytymistä tarkastellaan toisaalta vain sen aineiston pohjalta, mikä työehtosopimusten tarkastelun perusteella on saatavissa ja toisaalta EK:n jäsenten palkkailmoitusten pohjalta. Suoraa aineistoa työnantajien järjestäytymisestä ei tutkimuksessa ole käytössä. Näin siis alat, joilla ei ole vahvistamislautakunnassa ratkaistuja työehtosopimuksia ja työnantajat, jotka eivät sisälly EK:n palkkailmoituksiin, jäävät työnantajien järjestäytymisen tarkastelun osalta tutkimuksesta pois.

Päähuomio kohdistuu yksityiseen sektoriin. Valtion ja kuntien osalta kattavuus on 100 %. Kunnallisen tai valtion työmarkkinalaitoksen sopimusten ulkopuolelle yleissitovuusratkaisujen piiriin jäävät julkisen sektorin palkansaajista lähinnä

valtioenemmistöisten yritysten ja kunnan osakeyhtiöiden henkilöstö. Ne siis katsotaan tässä mielessä yksityiselle sektorille kuuluvaksi. YLE:n radio- ja tv-toiminnan työehtosopimukset ovat yrityskohtaisia eikä niitä käsitellä yleissitovuuden vahvistamislautakunnassa. Merenkulun sopimukset säädettiin vahvistamislautakunnan käsiteltäviksi 2010-luvun alussa. Sitä edellisissä tutkimuksissa ne ovat jääneet tarkastelun ulkopuolelle.

Kattavuuden laskemiseksi tarvitaan seuraavat tiedot:

1. alan työnantajien määrä
2. alan työntekijöiden määrä
3. järjestäytyneiden työnantajien määrä
4. järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa työskentelevien määrä

Seuraavassa tarkastellaan näiden tietojen lähteitä ja käyttöä tutkimuksessa.

3 Yleissitovuusratkaisut ja tilastokeskuksen aineistot

3.1 Yleissitovuusratkaisut

Yleissitovuuspäätöksiä on tehty vuodesta 2001 lähtien. Vuotta 2004 käsitellyt tutkimus kattoi kaikki vuoteen 2004 mennessä tehdyt ratkaisut yleissitovuudesta. Mukana oli 148 yleissitovaa ja 36 ei-yleissitovaa (normaalisitovaa) ratkaisua. Vuonna 2013 tarkastelussa oli mukana 198 sopimusta, joista yleissitovia oli 165 ja normaalisitovia 33. Kaudella 2021/2022 yleissitovuuden vahvistamislautakunnassa käsitellyjä sopimuksia on 185, yleissitovia 157 ja yleissitovuutta vailla olevia 28.

Keskeisen tutkimusaineiston muodostavat työehtosopimusten yleissitovuuden vahvistamislautakunnalle tehdyt ilmoitukset ja sopimusten käsittelyn pohjaksi laaditut muistiot. Käytäntö on, että aina työehtosopimusta uusittaessa tai uuden sopimuksen syntyessä sekä työnantaja- että palkansaajaosapuolet ilmoittavat tietonsa lautakunnalle sopimuksen käsittelyä varten. Työnantajaliitto ilmoittaa sopimusalan piiriin kuuluvien jäsenyritystensä määrän ja niiden palveluksessa olevien palkansaajien määrän. Useimmin sopimus koskee vain työntekijöitä tai toimihenkilöitä ja tällöin näiden ryhmien määrät esitetään erikseen. Liitoilta pyritään saamaan myös tieto ylempien toimihenkilöiden määristä. Palkansaajajärjestöt ilmoittavat puolestaan sopimusallalla toimivien jäsentensä määrän. Ylemmillä toimihenkilöillä on useimmilla aloilla omat sopimuksensa, mikä selkeyttää sopimuskenttää.

Vahvistamislautakuntaa varten laaditaan ilmoitusten perusteella esitys sopimuksen yleissitovuudesta. Esityksen pohjaksi lautakunta hankkii tiedon sopimusalan koko palkansaajien määrästä. Useimmin tämä tieto saadaan uusimmasta käytössä olevasta työssäkäyntitilastosta, johon sisältyvät tarkan toimialaerittelyn lisäksi myös työnantajan omistajasektorin ja työntekijöiden aseman mukaiset jaottelut. Näitä tietoja lautakunta tarkentaa tarvittaessa lisätietopyynnöin. Ellei työssäkäyntitilastosta ole saatavissa sopimuksen toimialan tietoja, käytetään muita tilastoja tai asiantuntijalähteitä. Arvioita alan palkansaajien määristä kysytään myös palkansaajaliitoilta, mutta se ei ole ensisijainen lähde.

Palkansaajaryhmittäisten alan kokonaislukumäärien kerääminen lienee vaikeimmin suoritettavissa. Yleensä tilastot eivät niitä suoraan kerro.

Tällöin lautakunnan laskelmissa on monesti turvauduttu arvioimaan ammattistatuksen mukaiset alan kokonaislukumäärät alan työnantajaliiton jäsenistöään koskevien ilmoitusten osuuksien mukaan. Siis, mikäli työnantajaliitto ilmoittaa, että sen jäsenten palkansaajista puolet on työntekijöitä ja puolet toimihenkilöitä, lasketaan koko alan työntekijöiden ja toimihenkilöiden määrät näiden osuuksien perusteella. Siksi seuraavissa toimialoittaisissa tarkasteluissa työntekijöiden ja toimihenkilöiden osalta sopimusten kattavuusluvut ovat joskus samoja. Tämä tarkoittaa tutkimuksen kannalta sitä, että tarkkaa palkansaajaryhmittäistä erottelua sopimusten kattavuudesta ei voi aina luotettavasti tehdä.

Seuraava toimialoittainen työehtosopimusten tarkastelu perustuu yleissitovuuden vahvistamislautakunnan päätöksiään varten laatimiin muistioihin, joihin yllä kuvatut keskeiset järjestöjen ilmoittamat tiedot ja laskelmat sopimusallalla toimivien palkansaajien kokonaismäärästä sisältyvät.

Käytössä ovat 30.11.2023 mennessä käsitellyt muistiot. Muistio tehdään aina sopimusajankohdan mukaisesti ja alalta käytetään tässä uusimpia muistioita.

Tämä merkitsee sitä, että valtaosa tiedoista koskee vuosina 2021/2022 solmittuja sopimuksia. Jäsenyystiedot ovat hieman tätä aikaisempia ja tilastotiedot työssä-käyntitilaston osalta ovat yleisimmin vuodelta 2020. Kyse on siis melko väljästä poikkileikkauksesta.

3.2 Yritysrekisteri ja palkkatilastot

3.2.1 Yritysrekisteri

Yritysrekisterissä ovat mukana yritykset, joiden toiminta-aika ylitti tarkasteluvuonna 6 kuukautta. Lisäksi yrityksen tuli työllistää yli puoli henkilöä vuonna 2021. Näissä määrittelyissä ei ole tapahtunut oleellista tilastoihin vaikuttavaa muutosta.

Henkilöstö käsittää palkansaajat ja yrittäjät. Henkilöstö on muunnettu kokovuosi-työllisiksi siten, että esimerkiksi puolipäiväinen työntekijä vastaa puolta henkilöä ja kaksi puolivuotista työntekijää vastaa yhtä kokovuosi-työllistä. Yritys- ja toimipaikkarekisterin tiedusteluihin sisällyttämättömien yritysten henkilöstö on estimoitu palkkojen perusteella.

3.2.2 Palkkarakennetilastot

Palkkarakennetilastot tekee lopullisesti Tilastokeskus. Se käyttää kuitenkin pääasiallisena lähteenä EK:n jäsenyrityksiltään keräämiä tietoja ja täydentää aineistoa otoksella järjestäytymättömistä ja pienistä yrityksistä. Mukana on vain vähintään 5 työntekijän yrityksiä. Tiedot yhdistetään työssäkäyntitilastoon ja yritysrekisteriin ja siten saatavissa on mm. hyvinkin tarkkoja toimialoittaisia ja koulutuksen mukaisia tietoja.

3.2.3 Työssäkäyntitilasto

Yleissitovuuden vahvistamislautakunta käyttää laskelmissaan lähinnä työssäkäyntitilastoja, jonka viimeisimmät tiedot ovat tarkasteluajankohtana vuodelta 2020.

Henkilön toimiala (elinkeino) määräytyy työpaikan toimialan mukaan. Kaikki samassa toimipaikassa työskentelevät saavat saman toimialan ammatistaan riippumatta. Toimipaikassa yritys harjoittaa pääasiassa yhdenlaatuista toimintaa. Saman yrityksen eri sijaintipaikoilla harjoittamat toiminnot katsotaan yleensä eri toimipaikoiksi. Tieto yrityksen toimialasta perustuu yritys- ja toimipaikkarekisterin sekä julkisyhteisörekisterin tietoihin.

Työssäkäyntitilastossa yksikkönä on työllinen työvoima. Työllisiin luetaan kaikki 18-74-vuotiaat henkilöt, jotka vuoden viimeisellä viikolla ovat ansiotyössä. Mikäli henkilöllä on sekä palkka- että yrittäjätuloja, hänet määritetään palkansaajaksi, jos palkkatulot ylittävät yrittäjätulot.

Tieto työllisyydestä perustuu työeläke- ja veroviranomaisten tietoihin. Huomattavaa tässä on se, että osa-aikaiset sisältyvät tilastoihin yhtenä yksikkönä.

Työssäkäyntitilastoa käytetään yleissitovuusratkaisujen pohjana määritettäessä soveltamisaloittaisia työntekijöiden määriä. Yrittäjät eivät sisälly vahvistamislautakunnan tarkasteluun eivätkä tilastoihin.

3.2.4 Tilastojen käyttö tutkimuksessa

Yleissitovuusratkaisuista koottujen tietojen tukena ja osin täydentäjänä käytetään Tilastokeskuksen yritysrekisterin ja palkkarakennetilaston tietoja. Ne ovat vuodelta 2021. Yritysrekisteristä käytetään taulukointia, joka sisältää 5-numerotasoiset

toimialoittaiset tiedot kaikista yrityksistä henkilömäärän mukaan jaoteltuna. Tämän tutkimuksen sopimusaloittaisessa tarkastelussa ilmoitetaan alalla toimivien vähintään 30 henkilöä työllistävien yritysten henkilöstön osuus alan palkansaajista.

Yritysrekisterin mukaan maassa on kaikkiaan 379 653 yritystä vuonna 2021 ja niissä on yhteensä 1 404 302 palkansaajaa ja yrittäjää. Tutkimuksessa käytetään yritysrekisteritaulukointeja, joista yrittäjät on poistettu.

Kaikkiaan vuonna 2021 yrityksissä oli palkansaajia 1 280 366 ja yrittäjiä 123 936.

Vähintään 30 henkilöä työllistävien yritysten palveluksessa oli vuonna 2021 yhteensä 881 045 palkansaajaa eli 68,8 % palkansaajista. Näitä yrityksiä oli 6 309.

Tilastokeskukselta hankittiin myös taulukko, joka sisältää Elinkeinoelämän Keskusliiton Tilastokeskukseen toimittaman palkka-aineiston vuodelta 2021.

Tästä ajettiin palkkailmoitusten antaneiden yritysten määrä ja yrityksen palkansaajien määrä toimialoitain 5-numerotasolla. Palkkarakennetilastossa Tilastokeskus täydentää yksityisellä sektorilla näitä EK:n aineistoja omilla tiedusteluillaan, jotka kohdistuvat järjestäytymättömiin yrityksiin ja joihinkin aineistoon sisällyttymiin aloihin. Näiden osalta suoritetaan otantaan perustuva kysely. Palkkatilastoaineisto kootaan vuosittain ja siihen yhdistetään myös muita tilastoja, esim. työssäkäyntitilaston tietoja.

EK:n jäsenyrityksiltään kokoama palkka-aineisto on täydellisimmillään suurten yritysten osalla. Alle 30 henkilöä työllistävien yritysten osuus aineistossa on vähäinen. Palkkarakennetilastoa on käytetty näissä kattavuustutkimuksissa vertailuaineistona vahvistamaan työehtosopimusten vahvistamislautakunnan muistioista koottuja tietoja. Vuonna 2020 Tilastokeskuksessa EK-aineistoa täydentävää järjestäytymättömien ja pienten yritysten kyselyn aineiston otoskokoa pienennettiin huomattavasti ja muutetut korotuskertoimet ovat nostaneet useiden toimialojen palkansaajien määriä selvästi todellista suuremmiksi. Näitä aloja ovat lähinnä rakentaminen, vähittäiskauppa, tavarankuljetus, ohjelmisto- ja tietopalvelut, konsultointi ja sosiaalihuollon avopalvelut. Muiden alojen osalta vertailu kuitenkin toimii ja se esitetään yhä taulukossa 28.

Elinkeinoelämän Keskusliiton, EK:n, palkkailmoitusaineisto sisältää vain palkansaajat. Tiedot kootaan yrityksittäin ja toimiala määrittyy ensisijaisesti sopimusalan mukaan. Yrityksen toimialatieto pyritään kuitenkin korjaamaan Tilastokeskuksen toimialajaottelun mukaiseksi.

EK:n palkkailmoituksissa ovat mukana kaikki työsuhteet. Tämä merkitsee sitä, että sama henkilö voi olla aineistossa enemmän kuin kerran, mikäli hänellä on esim. useita osa-aikaisuuksia tai lyhytaikaisia työsuhteita. Tarkkoja tietoja näistä päällekkäisyyksistä ei ole käytössä, mutta Tilastokeskuksen arvion mukaan niiden määrä on kuitenkin melko pieni. Tältä osin tilastoinnissa ei ole tapahtunut muutoksia.

Osa-aikaisten työsuhteiden sisältyminen palkkailmoituksiin ja osittainen tietojen päällekkäisyys haittaavat vertailua yritysrekisteristä saatuihin toimialoittaisiin palkansaajien määriin. Yritysrekisterissä mm. kaksi puolipäiväistä palkansaajaa kirjataan yhdeksi palkansaajaksi. Seuraavassa tarkastelussa on merkkejä siitä, että monilla aloilla tämä tilastointiero näkyy selvästi.

Alan kokonaishenkilöstön määrä on otettu tutkimukseen yritysrekisteristä siksi, että se tarjoaa parhaan vertailupohjan yrityskoon mukaisen rakenteen ja omistajarakenteen kuvaukseen. Tällä on säästytty mm. erillisen omistajasektorin mukaisen taulukoinnin käytöltä, mitä tarvittaisiin mm. työssäkäyntitilastoa käytettäessä. Lisäksi Tilastokeskus käyttää palkkarakennetilaston otannan määrittelyssä yritysrekisterin tietoja.

Tarkastelu keskittyy yksityiseen sektoriin. Kuitenkin osa yrityksistä on julkisomisteisia. Yritysrekisterin mukaan vuonna 2021 kaikista yrityksistä valtio omisti 245 ja kunta 2 029. Henkilöstöä valtion yrityksissä oli 39 500 ja kunnan 25 800. Valtion yritysten palveluksessa olevista kuljetus ja varastointi kattaa 22 400 henkilöä, jossa rautatieliikenne 5 900, posti- ja teleliikenne 9 100 ja ilmaliikenne 2 100. Teollisuudessa valtion yritykset työllistävät 3 700 henkilöä, joista 2400 toimii öljyteollisuudessa. Energia-alalla valtion yrityksissä on 2 300 palkansaajaa. Kunnan yrityksiä on lähinnä energian, vesihuollon ja jätehuollon toimialoilla. Henkilöstöä kunnan omistamissa yrityksissä näillä aloilla on 8 200. Kiinteistöalalla kunnan yrityksissä työskenteli 3 300 ja terveys- ja sosiaalipalveluissa 1 800 vuonna 2021. Valtion ja kunnan yritykset sisältyvät tutkimukseen.

Palkkarakennetilastoaineistoa käytetään tässä tutkimuksessa vertailuaineistona tes-yleissitovuusratkaisuaineistolle. Vertailu on kuitenkin tilastoerojen takia joillakin aloilla melko epätarkka.

4 Työehtosopimusten sopijaosapuolet

4.1 Työnantajajärjestöt

Lähes kaikki sopimuksissa osapuolina olevat työnantajaliitot kuuluvat jäsenenä Elinkeinoelämän Keskusliittoon. Suomen Yrittäjät on myös keskeinen työnantajien etujärjestö. Sillä on noin 115 000 jäsentä. Sopimusosapuolena sen liitot ovat melko harvoin. Voimassa olevista sopimuksista löytyy neljä SY:n toimialaliittoa.

4.1.1 Elinkeinoelämän keskusliitto

Elinkeinoelämän Keskusliitto, EK, on yritys- ja elinkeinotoiminnan etujärjestö, joka edustaa yksityisillä toimialoilla toimivia yrityksiä.

Vuonna 2021 sillä on 20 toimialaliittoa, joihin kuuluu 16 014 jäsenyritystä. Yrityksissä on EK:n ilmoituksen mukaan kaikkiaan noin 940 000 palkansaajaa.

Elinkeinoelämän Keskusliitto muodostettiin vuoden 2005 alussa, kun Palvelutyönantajat ja Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto yhdistyivät uudeksi järjestöksi.

Sopimuksissa on allekirjoittajana yleensä yksi tai useampi EK:n toimialaliitoista, jotka esitetään seuraavassa listassa. Toimialajärjestöt ja niiden jäsenliitot ovat osapuolena valtaosassa nykyisin solmituista työehtosopimuksista. Suurella osalla listatuista toimialaliitoista on alaliittoja, joista listassa on mukana vain osa.

Elinkeinoelämän Keskusliiton jäsenliitot 2021:

- Elintarviketeollisuusliitto ry
- Energiateollisuus ry
- Finanssiala
- Henkilöstöpalveluyritysten liitto
- Hyvinvointiala HALI ry
- Kaupan liitto
- Autoalan Keskusliitto

Kemianteollisuus ry
Kenkä- ja Nahkateollisuus ry
Lasikeraaminen Teollisuus LT ry
Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP
Kiinteistötyönantajat ry
Kumiteollisuus ry (myös Kemianteollisuus ry:n jäsen)
Logistiikkayritysten liitto
Lääketeollisuus ry (myös Kemianteollisuus ry:n jäsen)
Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry
Medialiitto
Muoviteollisuus ry (myös Kemianteollisuus ry:n jäsen)
Palvelualojen työnantajat PALTA ry,
Suomen Huolinta- ja Logistiikkaliitto ry
Puusepänteollisuus ry
Rakennusteollisuus RT ry
Rannikko- ja Sisävesiliikenteen Työnantajaliitto RASILA ry
Satamaoperaattorit ry
Sivistystyönantajat
Suomen Tekstiili & Muoti ry
Teknokemian Yhdistys ry (myös Kemianteollisuus ry:n jäsen)
Teknologiateollisuus ry
Yhteinen Toimialaliitto YTL
Apteekkien Työnantajaliitto

Sopimuksissa osapuolina olevat työnantajaliitot ovat pysyneet lähes samoina kuin edellisessä tutkimuksessa vuonna 2017.

Teknologiateollisuus ry ilmoitti keväällä 2021, ettei se enää neuvottele valtakunnallisista työehtosopimuksista. Samana vuonna alalle perustettiin sopijaosapuoleksi Teknologiateollisuuden työnantajat ry. Syksyllä 2021 siihen oli liittynyt noin 400 alan 1 600 yrityksestä. Palkansaajia yrityksissä oli 84000, kun alalla heitä oli kaikkiaan noin 320 000. Kesällä 2023 uudessa yhdistyksessä on 1 171 jäsenyritystä, joiden palveluksessa on 175 000 työntekijää ja toimihenkilöä.

Vuosien 2013 ja 2017 välisenä aikana Autoliikenteen Työnantajaliitto ja Metsäteollisuus olivat eronneet EK:sta ja Sosiaalialan Työnantajat ja Terveyspalvelualan Liitto yhdistyneet Hyvinvointiala HALI-liitoksi.

4.1.2 Suomen yrittäjät

Suomen Yrittäjät ry:n jäsenenä on vuonna 2023 106 000 yritystä. Yrityksistä 42 % on työnantajayrityksiä ja 58 % on yksinyrittäjiä. Mukana on yrityksiä kaupan, liikenteen, palvelujen, rakentamisen ja teollisuuden toimialoilta. Suomen 90 000 työnantajayrityksestä Suomen Yrittäjiin kuului 50 000 yritystä vuonna 2018.

SY:llä on tällä hetkellä 63 toimialajärjestöä, jotka hoitavat oman toimialansa edunvalvonnan ja jäsenpalvelut. Suomen yrittäjien jäsenyys saattaa olla päällekkäinen EK:n jäsenyyden kanssa. Mm. rakennusallalla on molempien järjestöjen jäseniä. Suomen Yrittäjien jäsenliitto on suoraan sopijaosapuolena viidessä työehtosopimuksessa. Sopimuksen allekirjoittajina ovat sen toimialaliitoista Puuteollisuus ry, Suomen Lasitus- ja Hiomoliitto, Koneyrittäjien liitto ja Hammaslaboratorioliitto.

4.1.3 Muut työnantajajärjestöt

Julkisen sektorin työnantajia edustavat Valtion työmarkkinalaitos, KT Kunta-työnantajat ja Kirkon työmarkkinalaitos. Järjestöihin kuulumattomia suurimpia työnantajaosapuolia työehtosopimuksissa on yksityisellä sektorilla Maaseudun Työnantajaliitto ry. Lisäksi itsenäisiä ovat EK:sta vuonna 2016 eronnut Metsäteollisuus ry ja 2018 eronnut Autoliikenteen Työnantajaliitto ry.

4.2 Palkansaajajärjestöt

Sopimusalalla on yleensä ainakin kaksi sopimusta, työntekijöitä koskeva ja toimihenkilöitä koskeva työehtosopimus. Myös ylemmillä toimihenkilöillä on usein alalla oma sopimuksensa.

Käytännössä näyttää siltä, että palkansaajan koulutus ja asema työpaikalla on selvästi yhteydessä sopimusten palkansaajaosapuolen keskusjärjestöön.

SAK:n jäsenliitot ovat mukana työntekijäsopimuksissa, STTK:n toimihenkilösopimuksissa ja AKAVA ylempien toimihenkilöiden sopimuksissa.

SAK:n jäsenistö toimii pääasiassa yksityisellä sektorilla ja STTK:n ja AKAVA:n jäsenistö on taas hieman useammin julkisen kuin yksityisen sektorin palveluksessa järjestäytymiskyselyn perusteella (Ahtiainen 2023). SAK:n jäsenistöstä yksityisellä sektorilla on työssä 80 %. STTK:ssa on suuria terveydenhuollon alan liittoja ja sen jäsenistä yksityisellä sektorilla on n. 44 %. Valtion palveluksessa STTK:n jäsenistä

on 5 % ja kunnan palveluksessa 50 %. AKAVA:n jäsenistä on yksityisellä sektorilla kaikkiaan 52 % ja 48 % julkisella sektorilla. Julkisen sektorin suuren osuuden selittää paljolti se, että kolmannes akavalaisista toimii opetus- tai kasvatustehtävissä.

Taulukko 1. Työehtosopimusten työntekijäosapuoli keskusjärjestöittäin

	Yleissitova	Ei yleissitova	Yhteensä
SAK	92	17	109
STTK	42	4	46
AKAVA	11	3	14
Muu	1	0	1
Useita yhdessä	11	4	15
Yhteensä	157	28	185

Taulukossa ovat työehtosopimusten yleissitovuuden vahvistamislautakunnan käsittelyssä olleet sopimukset kaudelta 2021/2022 marraskuun 2023 käsittelytilanteen mukaisena. Julkisen sektorin sopimukset eivät tule lautakunnan käsittelyyn, joten sopimukset koskevat yksityistä sektoria sekä valtioneenemmistöisiä ja kunnan yrityksiä.

Useimmin sopimuksissa on mukana SAK:n jäsenliittoja, mikä heijastaa keskusjärjestön suurta yksityisten yritysten palveluksessa olevien osuutta.

SAK:n jäsenliitto on osapuolena kaikkiaan 109 sopimuksessa, joista 92 on yleissitovia ja 17 yleissitovuutta vailla olevia. STTK:n liitto on mukana 46 sopimuksessa. Niistä 4 ei ole yleissitovia. AKAVA:n liitoilla on 11 yleissitovaa ja 3 ei-yleissitovaa sopimusta. Yleensä suurimmilla aloilla on erikseen työntekijöiden ja toimihenkilöiden sopimukset. Ryhmään muu kuuluvat Suomen Journalistiliiton sopimukset. 15 sopimuksessa on mukana liittoja useammista keskusjärjestöistä. Näitä sopimuksia on etenkin sosiaali- ja terveyspalveluissa.

Ylempien toimihenkilöiden sopimukset tekee yleisimmin akavalainen YTN, Ylempien Toimihenkilöiden Neuvottelujärjestö. YTN vastaa ylempien toimihenkilöiden neuvottelu- ja sopimustoiminnasta teollisuudessa sekä palvelu-aloilla. Sillä on sopimukset teknologiateollisuudessa, energiateollisuudessa,

kemianteollisuudessa ja palvelualoista suunnittelu- ja konsulttialalla, telealalla, tietotekniikan palvelualalla, rahoitusalaalla, ICT-alalla, viestinvälitys- ja logistiikka-alalla ja tutkimus- ja laboratorioalalla.

Akavan liitoista sopimuksissa ovat mukana lisäksi OAJ, Opettajien Ammattijärjestö koulutusalan sopimuksissa ja Talentia, Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö, sosiaalialalla. Suomen Farmasialiitto tekee sopimuksen apteekkilalla, Agronomiliitto neuvonta-alalla, Metsänhoitajaliitto metsäalalla ja Akavan Erityisalojen Keskusliitto museoalalla.

5 Työehtosopimukset toimialoittain

Seuraavassa tarkastelussa listataan kaikki yleissitovuuden vahvistamislautakunnan käsittelyssä olleet voimassa olevat sopimukset vuoden 2021 lopun tilanteen mukaisina. Listan toimialaluokittelu on tehty sopimusalojen mukaan. Lautakunnan päätösten perusteluissa ilmenevät yleensä koko alan palkansaajien määrän määrittelyssä käytetyt Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston mukaiset toimialaluokat, jotka ovat tarkimmillaan 5-numerotasoisia. Tutkimuksessa vertailuaineistona käytetty Tilastokeskuksen yritysrekisterin ja palkkarakennetilastojen toimialaluokitus on sekin 5-numerotasoinen. Tarkastelussa luokittelua on pyritty yksinkertaistamaan siten, että nämä eri lähteistä saadut tiedot olisivat mahdollisimman vertailukelpoisia. Vahvistamislautakunnan muistioissa, palkkarakennetilastossa, yritysrekisteritilastossa ja työssäkäyntitilastossa käytetään uutta luokitusta (TOL 2008). Työehtosopimukset on listattu ja jaoteltu kuitenkin vanhan (TOL2002) luokituksen mukaisiksi, jotta vertailtavuus edellisiin tutkimuksiin säilyisi.

Työehtosopimuksista esitettävät tiedot taulukoissa 2–27 ovat:

- sopimuksen nimi, työnantajaliitto ja palkansaajaliitto
- työnantaja- ja työntekijäjärjestötietojen ajankohta (v/kk)
- sopimuksen yleissitovuus (esillä vain, jos ei yleissitova)
yleissitova (tyhjä)
2: ei yleissitova
3: muuttunut yleissitovaksi
4: muuttunut ei yleissitovaksi
10: uusi sopimus
210: uusi ei yleissitova
- työnantajan ilmoittama järjestäytyneiden yritysten lukumäärä
- järjestäytyneiden yritysten palveluksessa olevien palkansaajien määrä soveltamisalalla
- palkansaajien kokonaismäärä soveltamisalalla, lautakunnan laskelma (kokonaismäärä on sulkumerkeissä, mikäli se on päällekkäinen)
- työehtosopimuksen kattavuus, järjestäytyneiden yritysten palveluksessa olevien palkansaajien osuus (%) soveltamisalan palkansaajista

Työehtosopimusten listauksen yhteydessä esitetään tarkasteltavan toimialan kokonaistiedot, järjestäytyneiden yritysten ja niiden palveluksessa olevien palkansaajien määrä, palkansaajien kokonaismäärä alalla ja työehtosopimusten edustavuus. Yritysten palveluksessa olevien palkansaajien määrässä ei ole päällekkäisyyksiä. Vahvistamislautakunta on laskelmissaan huomioinut muut alan sopimukset ja tarkistanut, ettei päällekkäisiä tietoja esitetä alojen palkansaajien kokonaislukumäärissä. Ei-yleissitovien sopimusten yhteydessä ilmoitetaan niissäkin alan kokonaislukumäärä. Näissä tapauksissa sitä ei ole seuraavassa tarkastelussa kuitenkaan laskettu mukaan toimialan palkansaajien määrään, mikäli alalla on kilpailevia sopimuksia. Tällöin lukumäärä esitetään sulkumerkeissä.

Lista sisältää kaikkiaan 202 sopimuksen tiedot. Näissä on mukana 17 edellisen tutkimuksen jälkeen lakannutta tai yrityskohtaiseksi määritettyä sopimusta. Uusia sopimuksia on 7. Osa niistä on solmittu lakanneen sopimuksen tilalle.

Toimialoittain esitetään vertailutietoina Tilastokeskuksen yritysrekisteri- ja palkkarakennetilastojen mukaiset tarkasteltavan toimialan palkansaajien lukumäärät sekä järjestäytyneiden (EK) työnantajien palveluksessa olevien osuudet alan kaikista palkansaajista. Kaikkien tarkasteltavien toimialojen osalta tämä ei ole mahdollista. Alkutuotanto ei sisälly palkkarakennetilastoon eikä toimialoja kyetä aina vertailtavasti määrittämään. Yritysrekisteristä esitetään vielä toimialan vähintään 30 henkilöä työllistävien yritysten palkansaajien osuus prosentteina kaikista alan palkansaajista. Tilastotiedot ovat vuodelta 2021 ja tiedot esitetään taulukossa 28.

Työehtosopimusten listauksessa käytetään yhä vanhaa TOL2002 luokitusta ja samaa luokitusta käytettiin aiemmin myös tilastojen toimialaluokituksena. Tässä tutkimuksessa tilastoista, yritysrekisteristä ja palkkarakennetilastosta, on käytössä uusi vuoden 2008 luokitus (TOL2008). Luokitus on muutettu vastaamaan työehtosopimuslistauksen luokitusta. Muutokset pääluokkien välillä ovat vähäisiä ja niistä suurimmat huomioidaan vertailulaskelmissa. Kustannustoiminta on jaettu kahteen luokkaan, kuten ennenkin. Painotuotteiden kustantaminen on säilytetty teollisuudessa ja elokuvien tuottaminen ja esittäminen sekä radio ja TV-toiminta sijoitetaan edelleen muihin yhteiskunnallisiin ja henkilökohtaisiin palveluihin. Lisäksi matka-toimistot pidetään yhä liikenteen toimialalla.

Vertailuaineistona listauksessa on säilytetty vuoden 2017 tutkimuksen tiedot. Ne esitetään sopimuksittain suluissa uuden sopimuksen tietojen alla.

5.1 Teollisuus

5.1.1 Elintarviketeollisuus

Elintarviketeollisuudessa työehtosopimusten kattavuus on 74,2 % yleissitovuuslautakunnan ratkaisujen mukaan. Palkansaajia alalla on kaikkiaan 32 600 ja luku on pysynyt samana vuodesta 2017. Järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien määrä on hieman noussut ja kattavuus on kohonnut 5,3 prosenttiyksikköä vuodesta 2017. Vähintään 30 hengen työpaikoilla palkansaajista on alalla 84,2 %.

Työnantajaosapuolena kaikissa alan sopimuksissa on Elintarviketeollisuusliitto. Työntekijöitä edustaa Suomen Elintarviketyöläisten liitto ja toimihenkilöitä Ammattiliitto PRO ja meijerialalla Meijeriväen ammattilaiset. Meijereiden työntekijöitä ja teknisiä toimihenkilöitä koskevat sopimukset muuttuivat yleissitoviksi jo edellisellä tutkimuskaudella. Kaikkiaan muutokset alalla ovat pieniä.

Taulukko 2. Elintarviketeollisuuden työehtosopimukset

	Tietojen ajan- kohta	Järjestäy- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestäy- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Elintarvikealan automiesten työehtosopimus Elintarviketeollisuusliitto ry Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto ry	20/01 (17/08)	97 92	100 100	165 165	60,6 60,6)
Elintarvikealojen työehtosopimus Elintarviketeollisuusliitto ry Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL ry	21/03 (17/03)	148 126	6 620 5 139	9 882 8 935	67,0 57,5)
Elintarviketeollisuuden toimihenkilöiden tes Elintarviketeollisuusliitto ry Ammattiliitto PRO ry	21/12 (18/11)	250 266	5 100 4 800	5 355 5 130	95,2 93,6)

		Tietojen ajan- kohta	Järjestä- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestä- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Leipomoiden työntekijöitä koskeva työehtosopimus Elintarviketeollisuusliitto ry Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL ry		21/03 (17/03)	29 39	2 366 2 786	5 340 5 878	44,3 47,4)
Meijereiden erikoiskoulu- tuksen saaneiden ja teknisten toimihenkilöiden työehto- sopimus Elintarviketeollisuusliitto ry Meijerialan ammattilaiset MVL ry	3	21/12 (17/03)	17 23	1 110 1 150	1 917 2 098	57,9 54,8)
Meijerityöntekijöitä koskeva työehtosopimus Elintarviketeollisuusliitto ry Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL ry	3	21/03 (17/03)	23 23	2 475 2 372	2 617 3 078	94,6 77,1)
Panimoiden ja virvoitusjuomatehtaiden tes Elintarviketeollisuusliitto ry Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL ry		21/03 (17/03)	8 7	940 895	1 066 1 055	88,2 84,8)
Liha-alan työehtosopimus Elintarviketeollisuusliitto ry Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL ry		21/03 (17/03)	45 48	5 510 5 225	6 307 6 252	87,4 83,6)
Elintarviketeollisuuden sähkömiesten tes Elintarviketeollisuusliitto ry Sähköalojen ammattiliitto ry	2 2	22/12 (17/08)	190 270	(100) (100)	- -	- -)
Yhteensä 2021/2022				24 221	32 649	74,2
Yhteensä 2017/2018				22 467	32 591	68,9

5.1.2 Mekaaninen metsäteollisuus ja puusepänteollisuus

Työehtosopimusaineiston perusteella palkansaajien määrä on laskenut noin 1 000 vuodesta 2017. Järjestäytyneen työnantajan palveluksessa olevien määrä on laskenut noin 3 500 palkansaajaa ja heitä on vuonna 2021 noin 11 800.

Mekaanisessa metsäteollisuudessa ja puusepänteollisuudessa työehtosopimukset kattavat kaikkiaan 68,7 % alan palkansaajista. Vuonna 2017 osuus oli 83,9 %.

Mekaanisessa metsäteollisuudessa alan sopimusten kattavuus on alentunut vuodesta 2017. Työntekijöillä se on yleissitovuusratkaisujen perusteella 55,1 ja toimihenkilöillä 41,9 % ja alalla kaikkiaan 53,3 %. Vuonna 2017 kattavuus alalla oli 70,1 %. Puusepänteollisuudessa vastaavaa laskua ei ole ja kattavuus on kaikkiaan 88,3 %. Yritysrekisterin mukaan vähintään 30 hengen yritysten osuus alan palkansaajista on mekaanisessa metsäteollisuudessa 80,6 % ja puusepänteollisuudessa 61,2 %.

Työnantajia sopimuksissa edustavat Metsäteollisuus ry, Puusepänteollisuus ry ja Puuteollisuusyrittäjät ry. Työntekijäosapuoli on Teollisuusliitto ja toimihenkilöitä edustaa Ammattiliitto PRO. Suomen Yrittäjien jäsen Puuteollisuusyrittäjät muutti nimensä vuonna 2022 Puuteollisuus ry:ksi.

Metsäteollisuus erosi EK:sta vuonna 2016 ja ilmoitti vuonna 2020 irtautuvansa valtakunnallisista työehtosopimuksista sopimusten päättyessä vuosina 2021 ja 2022. Tässä esiintyvät mekaanisen metsäteollisuuden sopimukset ovat vielä voimassa vuoden 2021 lopussa.

Mekaanisen metsäteollisuuden toimihenkilöiden työehtosopimus vahvistettiin edelleen yleissitovaksi vähäisestä kattavuudesta huolimatta alan vakiintuneisuuden takia. Lisäksi katsottiin, että sopimukseen saattaa sisältyä myös ylempiä toimihenkilöitä, joita lakanneeseen ylempien toimihenkilöiden palkkapöytäkirjaan sisältyi 1 200.

Taulukko 3. Mekaanisen metsäteollisuuden ja puusepänteollisuuden työehtosopimukset

	Tietojen ajan- kohta	Järjestäy- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestäy- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Mekaanisen metsäteollisuuden toimihenkilöiden tes	19/12 (17/09)	37 34	550 700	1 313 1 225	41,9 57,1)
Metsäteollisuus ry Ammattiliitto PRO ry					
Mekaanisen metsäteollisuuden työehtosopimus	20/02 (17/01)	30 35	4 600 5 560	8 348 7 701	55,1 72,2)
Metsäteollisuus ry Teollisuusliitto ry, Sähköalojen ammattiliitto ry					
Puusepänteollisuuden työehtosopimus	22/03 (18/03)	298 349	5 000 6 969	6 015 6 804	83,1 102,4)
Puusepänteollisuus ry, Puuteollisuus ry Teollisuusliitto ry					
Puusepänteollisuuden toimihenkilöiden tes	22/04 (18/03)	298 349	1 679 1 335	1 547 1 400	108,5 95,4)
Puusepänteollisuus ry Ammattiliitto PRO ry					
Yhteensä 2021/2022			11 829	17 223	68,7
Yhteensä 2017/2018			15 364	18 314	83,9

5.1.3 Paperi- ja puumassateollisuus

Paperi- ja puumassateollisuuden työehtosopimusten kattavuus on 90,7 % ja palkansaajia järjestäytyneissä yrityksissä on 15 500. Vuonna 2017 osuus oli 88,6 % ja palkansaajia alalla oli noin 3 900 enemmän, 19 400. Tilastokeskuksen palkkatilastojen mukaan järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa on 93,4 % palkansaajista. Vähintään 30 henkilöä työllistävissä yrityksissä toimii 96,4 % palkansaajista vuonna 2021, joten alalla ei ole juurikaan pieniä yrityksiä. Alalla oli yrityrekisterin mukaan 18 700 palkansaajaa vuonna 2021, mikä on noin 3 200 enemmän kuin yleissitovuusratkaisujen laskelmissa.

Työnantajaosapuoli suurimmissa alan sopimuksissa on Metsäteollisuus ry. Pahvin- ja Paperinjalostajat ry on Yhteisen Toimialaliiton jäsen. Työntekijöitä edustavat Paperiliitto ja Sähköalojen ammattiliitto ja toimihenkilöitä Suomen Konepäällystöliitto ja Ammattiliitto PRO. Alalla aiemmin ollut ylempiä toimihenkilöitä koskeva työehtosopimus, jossa palkansaajaosapuolena oli Ylemmät Toimihenkilöt YTN, on lakannut.

Alan kaikki sopimukset ovat yleissitovia. Metsäteollisuus erosi EK:sta vuonna 2016 ja ilmoitti vuonna 2020 irtautuvansa valtakunnallisista työehtosopimuksista sopimusten päättyessä vuosina 2021 ja 2022. Tässä esiintyvät mekaanisen metsäteollisuuden sopimukset ovat vielä voimassa vuoden 2021 lopussa.

Taulukko 4. Paperi- ja puumassateollisuuden työehtosopimukset

		Tietojen ajan- kohta	Järjestä- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestä- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Metsäteollisuus ry:n ja Sähköalojen ammattiliitto ry:n välinen Paperi- ja puumassateollisuuden sähköalan työntekijöitä koskeva tes		20/04 (18/02)	25 25	400 400	374 389	107,0 102,8)
Metsäteollisuus ry Sähköalojen ammattiliitto ry						
Paperiteollisuuden toimihenkilösopimus		19/09 (17/09)	37 28	2 146 2 100	2 350 2 400	91,3 87,5)
Metsäteollisuus ry Suomen Konepäällystöliitto SKL ry, PRO ry						
Paperiteollisuuden työehtosopimus		20/04 (17/12)	31 28	10 300 10 500	11 000 11 500	93,6 91,3)
Metsäteollisuus ry Paperiliitto ry						
Pahvin ja paperinjalostusalan toimihenkilöitä koskeva tes		21/12 (17/12)	17 23	280 308	375 392	74,7 78,6)
Yhteinen Toimialaliitto ry/ Pahvin- ja Paperinjalostajat Jalo ry Ammattiliitto PRO ry						

	Tietojen ajan- kohta	Järjestä- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestä- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Pahvin ja paperinjalostusalan tes Yhteinen Toimialaliitto ry/ Pahvin- ja Paperinjalostajat Jalo ry Paperiliitto ry	21/12 (17/12)	17 23	870 308	1 270 392	68,5 (78,6)
Metsäteollisuuden bioteolli- suutta koskeva työehtosopimus Metsäteollisuus ry Teollisuusliitto ry	20/04 (18/01)	2 2	70 71	131 135	53,4 52,6)
Yhteensä 2021/2022			14 066	15 500	90,7
Yhteensä 2017/2018			17 164	19 375	88,6

5.1.4 Paino- ja kustannustoiminta

Paino- ja kustannustoiminnassa solmittujen työehtosopimusten perusteella laskettu kattavuus on 82,3 % ja palkansaajia on kaikkiaan 12 200.

Tilastokeskuksen palkkailmoitus- ja yritysrekisteriaineistossa järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien osuus on 98,8 % alan 13 800 palkansaajista. Alan palkansaajien määrä on yritysrekisterin mukaan alentunut noin 3 500:lla vuodesta 2017.

Kustantamisessa suurten, vähintään 30 henkeä työllistävien, yritysten osuus alan henkilöstöstä on 80,8 % ja painamisessa 72,6 %.

Alan keskeisimpien sopimusten työnantajaosapuoli on Medialiitto ry, entinen Viestinnän Keskusliitto ry, ja palkansaajia edustavat Teollisuusalojen ammattiliittoon liittynyt Viestintäalan ammattiliitto TEAM, Suomen Journalistiliitto, Ammattiliitto PRO ja ja PRO:hon liittynyt faktoreita edustava Mediaunioni.

Ammattiliitto PRO:n ja Teollisuusliiton Medialiiton kanssa solmitut sopimukset ovat päällekkäisiä ja yleissitovuutta vailla olevia. Postin sopimuksia käsitellään tässä tutkimuksessa erillisenä sopimusalan. Jakelua koskeva sopimus on siirretty tässä tarkastelussa postin toimialalle.

Tilastokeskuksen aineistoissa ei äänilevytuotantoa eikä radio- ja tv-toimintaa lueta tälle sopimusosalalle.

Taulukko 5. Paino- ja kustannustoiminnan työehtosopimukset

		Tietojen ajan- kohta	Järjestä- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestä- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Medialiiton ja Suomen Journalistiliiton välinen työehtosopimus Medialiitto ry Suomen Journalistiliitto ry		21/12 (17/12)	85 97	3 192 3 839	3 872 5 055	82,4 75,9)
Medialiiton ja Teollisuusliiton välinen media- ja painoalan työntekijöitä koskeva työehtosopimus Medialiitto ry Teollisuusliitto ry		21/12 (17/12)	110 106	2 574 3 068	3 118 4 048	82,6 75,8)
Kustannustoimittajien työehtosopimus Medialiitto ry Suomen Journalistiliitto SJL ry Teollisuusliitto ry		21/12 (17/12)	18 18	322 299	384 403	83,9 74,2)
Medialiiton ja Teollisuusliiton/Grafinet ry:n välinen toimihenkilöitä koskeva tes Medialiitto ry Viestintäalan toimihenkilöt/ Grafinet ry Teollisuusliitto ry	2	21/12 (15/12)	176 181	1 733 3 010	4 300 5 459	40,3 55,1)

		Tietojen ajan- kohta	Järjestä- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestä- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Medialiiton ja Pron välinen teknisiä toimihenkilöitä koskeva tes		21/12 (17/12)	39 57	242 411	299 550	80,9 74,7)
Medialiitto ry Ammattiliitto PRO ry						
Medialiiton ja Pro:n välinen työehtosopimus	2 2	21/12 (17/12)	176 154	1 822 1 820	(4 300) (5 861)	42,4 31,1)
Medialiitto ry Ammattiliitto PRO ry						
Äänilevytuottajayhtiöiden palveluksessa olevia muusikkoja, laulajia ja kapellimestareita koskeva		22/12 (18/04)	3 3	117 70	180 -	65,0 -)
Palvelualojen työnantajat PALTA ry Suomen Muusikkojen Liitto ry						
Yhteensä 2021/2022				10 002	12 153	82,3
Yhteensä 2017/2018				14 900	18 805	79,2

5.1.5 Tekstiiliteollisuus

Yleissitovuuden vahvistamislautakunnalle tehtyjen ilmoitusten perusteella laskettu järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien osuus palkansaajista on tekstiiliteollisuudessa 93,5 %. Alan 4 000 palkansaajasta on yritysrekisterin mukaan vuonna 2021 vähintään 30 hengen yrityksissä 61,2 %. Ala on supistunut vuodesta 2017 noin 300 henkilöllä.

Työnantajia edustaa sopimuksissa Suomen Tekstiili ja Muoti ry, entinen Kulutus-tavararyhmä ry. Palkansaajia edustavat taas Teollisuusliitto ry sekä Ammattiliitto PRO. Aiemmat laitosten ja sähköalan sopimukset lakkasivat jo edellisellä tutkimuskaudella.

Taulukko 6. Tekstiiliteollisuuden työehtosopimukset

		Tietojen ajan- kohta	Järjestäy- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestäy- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Tekstiili- ja muotialan toimihenkilösopimus		22/06 (19/02)	210 169	1 287 1 150	1 300 1 500	99,0 76,7)
Suomen Tekstiili ja Muoti ry Ammattiliitto PRO ry						
Tekstiili- ja muotialan tes		22/06 (19/02)	210 169	2 080 2 000	2 300 2 350	90,4 85,1)
Suomen Tekstiili ja Muoti ry Teollisuusliitto ry						
Yhteensä 2021/2022				3 367	3 600	93,5
Yhteensä 2017/2018				3 150	3 850	81,8

5.1.6 Kenkä- ja nahkateollisuus

Alalla on yksi sopimus, jonka kattavuus on 84,1 % yleissitovuusratkaisujen mukaan. Yritysrekisteriaineiston perusteella järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa on 88,4 % alan palkansaajista, joita on 865 vuonna 2021. Alalla on noin 100 palkansaajaa vähemmän kuin vuonna 2017.

Taulukko 7. Kenkä- ja nahkateollisuuden työehtosopimukset

		Tietojen ajan- kohta	Järjestäy- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestäy- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Nahkateollisuus ja nahkateollisuuden tes		22/06 (18/04)	11 15	630 621	749 838	84,1 74,1)
Kenkä- ja Nahkateollisuus ry, Kemianteollisuus Teollisuusliitto ry						

5.1.7 Kemianteollisuus

Kemianteollisuudessa järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa on työehtosopimusratkaisujen mukaan 75,2 % 38 800 palkansaajasta.

Palkkatiedustelujen perusteella osuus on puolestaan 90,2 %. Yritysrekisterin mukaan aloilla on kaikkiaan 30 600 palkansaajaa vuonna 2021. Ero laskelmien välillä on yhä huomattava, 8 200. Alan palkansaajista 88,4 % työskentelee vähintään 30 hengen yrityksissä.

Yritysrekisterin mukaan palkansaajien lukumäärä on noussut 900.

Yleissitovuusratkaisujen perusteella määrä on kohonnut 2 000.

Työnantajien edustajia alalla ovat Kemianteollisuus ry ja sen toimialaliitot Kumianteollisuus ry ja Muoviteollisuus ry. Työntekijäliitto sopimuksissa on jo aiemmin Teollisuusliittoon liittynyt TEAM Teollisuusalojen ammattiliitto ja toimihenkilöliitto Ammattiliitto PRO. Ylempien toimihenkilöiden sopimuksessa solmijana on YTN. Kemianalan sopimuksen kanssa päällekkäinen sähkömiesten sopimus ei ole edelleenkaan yleissitova.

Taulukko 8. Kemianteollisuuden työehtosopimukset

		Tietojen ajan- kohta	Järjestäy- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestäy- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Öljy-, maakaasu- ja petro- kemian teollisuutta koskeva tes		20/12 (16/12)	6 8	1 450 1 629	1 774 1 885	81,7 86,4)
Kemianteollisuus ry Teollisuusliitto ry						
Kemianalan toimihenkilösopimus		22/04 (16/12)	266 282	7 000 7 000	9 000 9 000	77,8 77,8)
Kemianteollisuus ry Yleinen teollisuusliitto/ Pesuteollisuusliitto Ammattiliitto PRO ry						

		Tietojen ajan- kohta	Järjestä- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestä- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Kemianteollisuus ry:n, Kumiteollisuus ry:n ja Sähköalojen ammatti- liitto ry:n välinen sähkö- alantyöntekijöiden työehtosopimus Kemianteollisuus ry, Kumiteollisuus ry Sähköalojen ammattiliitto ry	2 2	20/12 (18/03)	6 3	80 73	- -	- -)
Kemianteollisuuden ylempien toimi- henkilöiden tes Kemianteollisuus KT ry Ylemmät Toimihenkilöt YTN ry		20/12 (16/12)	314 334	7 500 6 000	9 000 8 000	83,3 75,0)
Kemian perusteollisuuden työehtosopimus Kemianteollisuus ry Teollisuusliitto ry		20/12 (16/12)	64 58	4 450 3 231	4 450 3 600	100,0 89,8)
Kenkä- ja nahkateoll. ja kultaseppäteoll. ja harja- ja sivellinalojen toimihenkilöiden tes Kemianteollisuus, Kenkä- ja Nahkateollisuus Ammattiliitto PRO ry		22/04 (16/12)	17 23	174 304	210 230	82,9 132,2)
Kumiteollisuuden työehtosopimus Kumiteollisuus ry Teollisuusliitto ry		20/12 (16/12)	16 16	1 040 957	1 046 1 135	99,4 84,3)
Kumiteollisuuden toimihenkilöiden työehtosopimus Kumiteollisuus ry Ammattiliitto PRO ry		20/12 (18/03)	16 15	400 388	402 460	99,5 84,3)

		Tietojen ajan- kohta	Järjestä- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestä- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Muovi- ja kemian tuoteteollisuuden työehtosopimus		20/12 (16/12)	196 191	7 070 6 241	12875 12 400	54,9 50,3)
Kemianteollisuus ry, Muoviteollisuus ry Teollisuusliitto ry						
Yhteensä 2021/2022				29 164	38 757	75,2
Yhteensä 2017/2018				25 823	36 710	70,3

5.1.8 Rakennustuoteteollisuus

Työehtosopimustarkastelun perusteella alan palkansaajista on järjestäytyneiden yritysten palveluksessa 79,6 %. Vastaava osuus on yritysrekisteri- ja palkka-tiedusteluaineistossa 93,6 %. Palkansaajia alalla on sen mukaan kaikkiaan 11 000 vuonna 2021, mikä on 1 600 vähemmän kuin tes-aineiston mukainen määrä, 12 600.

Alan palkansaajista 84 % on työssä vähintään 30 henkilöä työllistävässä yrityksissä. Työnantajia alalla edustavat Rakennustuoteteollisuus RTT, Lasikeraaminen teollisuus ja sen jäsen Suomen Lasitus- ja Hiomoliitto. Viimeksi mainitun sopimus palautti yleissitovuutensa vuosien 2014 ja 2017 välillä. Työntekijöitä sopimuksissa edustavat Rakennusliitto, Teollisuusliitto ja Sähköalojen ammattiliitto. Sähkömiesten sopimukset eivät ole yleissitovia, Toimihenkilöliitoista sopimuksissa on mukana Ammattiliitto PRO.

Taulukko 9. Rakennustuoteteollisuuden työehtosopimukset

		Tietojen ajan- kohta	Järjestä- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestä- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Lasikeraamisen teollisuuden toimi- henkilöitä koskeva tes		20/12 (16/12)	17 18	370 853	450 900	82,2 94,8)
Lasikeraaminen teollisuus, Tasolasiyhdistys Ammattiliitto PRO ry						
Lasikeraamisen teolli- suuden työehtosopimus		20/12 (16/12)	15 18	1 440 1 792	2 150 2 500	67,0 71,7)
Lasikeraaminen teollisuus ry Teollisuusliitto ry						
Lasikeraamisen teolli- suuden sähkömiesten tes	2	20/12	15	35	-	-
Lasikeraaminen teollisuus ry	2	(18/06)	18	37	-	-)
Lasikeraaminen teollisuus ry Sähköalojen ammattiliitto ry						
Lasitus-, rakennuslasitus- ja lasinjalostusalan	3	20/01 (18/08)	40 46	499 470	750 785	66,5 59,9)
Suomen Lasitus- ja Hiomoliitto ry Teollisuusliitto ry						
Rakennusaine- ja betoni- teollisuuden toimihenki- löitä koskeva tes		21/12 (17/06)	155 136	2 500 1 200	2 800 1 291	89,2 93,0)
Rakennustuoteteollisuus RTT ry Ammattiliitto PRO ry						
Rakennustuoteteolli- suuden työehtosopimus		21/12 (17/06)	155 157	5 200 6 500	6 474 6 297	80,3 103,2)
Rakennustuoteteollisuus RTT ry Rakennusliitto ry						

		Tietojen ajan- kohta	Järjestä- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestä- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Rakennustuoteteolli- suuden sähkömiesten tes	2	22/08	155	-	-	-
Rakennustuoteteollisuus RTT ry	2	(18/11	167	-	-	-)
Sähköalojen ammattiliitto ry						
Yhteensä 2021/2022				10 044	12 624	79,6
Yhteensä 2017/2014				10 852	11 773	92,2

5.1.9 Teknologiaateollisuus

Alan sopimukset ovat varsin laajoja ja sopimusala tarkastellaan kokonaisuutena. Työehtosopimusten vahvistamislautakunnalle tehtyjen ilmoitusten mukaan alan palkansaajista on 71,2 % järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa. Laskua vuodesta 2017 on peräti 18 prosenttiyksikköä. Järjestäytyneen työnantajan palveluksessa olevien määrä on laskenut 15 000 vuodesta 2017 ja palkansaajien määrä alalla on noussut noin 17 000. Vuonna 2021 määrä on 171 600. Yritysrekisterin mukaan alalla on palkansaajia vuonna 2021 kaikkiaan 164 200 ja kasvua on 4 500. Vähintään 30 hengen yrityksissä työskentelee 82,1 % palkansaajista.

Alan hallitseva työnantajajärjestö on Teknologiaateollisuuden työnantajat ry.

Työntekijöitä edustaa lähinnä Teollisuusliitto ja toimihenkilöitä Ammattiliitto PRO. Teknologiaateollisuudessa ylemmillä toimihenkilöillä on oma erillinen sopimussensa, jossa palkansaajia edustaa YTN, akavalainen Ylempien Toimihenkilöiden Neuvottelujärjestö. Veneenrakennusteollisuuden sopimus ei ole yleissitova. Sähköalojen sopimus on siirtynyt alan yleissopimuksen piiriin. Huollon sopimukset ovat alan yleissopimusten kanssa päällekkäisiä ja siten yleissitovuutta vailla olevia.

Vuodesta 2021 lähtien teknologiaateollisuuden valtakunnallisista työehtosopimuksista on vastannut uusi työnantajajärjestö, Teknologiaateollisuuden työnantajat ry. Järjestöön alkoi vähitellen liittyä alan yrityksiä ja tässä esitetyt luvut kuvaavat järjestäytyneen työnantajan palveluksessa olevien palkansaajien määrää noin vuoden 2021 lopun jäsentilanteen mukaisena, mikä selittää paljolti alan kattavuuden laskua. Uuden työnantajaliiton jäsenmäärä on tämän jälkeen kasvanut.

Taulukko 10. Teknologiateollisuuden työehtosopimukset

		Tietojen ajan- kohta	Järjestäy- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestäy- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Teknologiateollisuuden työehtosopimus Teknologiateollisuuden työnantajat ry Teollisuusliitto ry		20/12 (17/12)	731 1 100	54 454 66 000	88 834 83 000	61,3 79,5)
Teknologiateollisuuden ylempien toimihenkilöiden työehtosopimus Teknologiateollisuuden työnantajat ry Ylemmät Toimihenkilöt YTN ry		22/03 (16/12)	731 1 095	45 445 50 000	54 135 48 777	83,9 102,5)
Pelti- ja teollisuus- eristysalan tes Metalliteollisuuden- harjoittajain Liitto - MTHL:n Työnantajat ry, Teknologiateollisuuden ta Teollisuusliitto ry		21/12 (18/07)	42 50	1 300 1 850	2 600 2 850	50,0 64,9)
Huolto- ja kunnossapito- alan työehtosopimus Palvelualojen työnantajat PALTA ry Sähköalojen ammattiliitto ry	2 210	21/12 18/10	7 8	92 104	(60 500) (66 000)	0,2 0,2
Huolto- ja kunnossapito- palvelualan tes ylemmille toimihenkilöille Palvelualojen työnantajat PALTA ry Ylemmät Toimihenkilöt YTN ry	210	21/12	4	212	2 329	9,1

		Tietojen ajan- kohta	Järjestä- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestä- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Teknolוגiateollisuuden (Metalliteollisuuden) toimihenkilöiden tes Teknolוגiateollisuuden työnantajat ry Ammattiliitto PRO ry		22/02 (16/12)	731 1 095	18743 19 000	22111 18 040	84,8 105,3)
Veneenrakennusteolli- suuden työehtosopimus Veneteollisuuden Työnantajat ry Teollisuusliitto ry	2 2	20/12 (18/04)	9 12	590 207	1 371 1 351	43,0 15,3)
Jalometallialan työehtosopimus Kemianteollisuus ry Teollisuusliitto ry		22/06 (17/12)	3 4	106 114	172 186	61,6 61,3)
Harja- ja sivellinalojen työehtosopimus Kemianteollisuus ry Teollisuusliitto ry		20/12 (16/12)	3 4	33 67	50 75	66,0 89,3)
Teknisen huollon ja kunnossapidon työehtosopimus Palvelualojen työnantajat PALTA ry Teollisuusliitto ry	2 2	21/12 (17/12)	2 5	1 200 (661)	(11 143) (10 391)	10,8 6,4)
Yhteensä 2021/2022				122 175	171 602	71,2
Yhteensä 2017/2018				137 238	154 279	89,0

5.2 Energia-ala

Työehtosopimusaineiston perusteella laskettu kattavuus on 97,2 %. Palkkatiedusteluissa osuus on 68,2 % ja alalla on 23 600 yritysten palveluksessa olevaa palkansaajaa, joista 16 100 toimii järjestäytyneissä yrityksissä. Työehtosopimusratkaisuisissa alalla arvioidaan olevan 14 900 palkansaajaa, mikä on 9 700 vähemmän kuin yritysrekisterissä. Tilanne oli lähes vastaava vuonna 2017.

Työnantajaosapuolena sopimuksissa on Energiateollisuus ry. Sen jäsenistö koostuu pääosin kunnallisista energialaitoksista. Ne ovat yleensä osakeyhtiöitä ja jo viime tutkimuksissa vuosina 2014 ja 2017 valtion ja kuntien liikelaitokset sisältyivät yritysrekisterissä yksityissektorille, mikä lisäsi tuolloin yksityissektorin palkansaajien määrää aineistossa.

Sähköalan tes-energia - ICT-verkosto sopimus jaetaan tässä tutkimuksessa kahdelle toimialalle. Osa sopimuksesta koskee telealaa ja sen osalta luvut kuuluivat jo edellisissä tutkimuksissa telealalle.

Alan yritykset ovat varsin yleisesti järjestäytyneitä myös sen perusteella, että vähintään 30 henkilöä työllistävissä yrityksissä alalla toimii 75,6 % palkansaajista.

Taulukko 11. Energia-alan työehtosopimukset

		Tietojen ajan- kohta	Järjestäy- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestäy- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Energiateollisuuden toimihenkilöiden tes		22/04 (17/12)	238 206	4 600 4 800	4 670 4 850	98,5 99,0)
Energiateollisuus ry PRO, JHL, JYTY, KTN, Suomen Konepäällystöliitto						
Sähköalan tes-energia – ICT- verkosto työehtosopimus		20/12 (17/12)	280 207	3 720 3 872	4 000 4 000	93,0 96,8)
Energiateollisuus, Palvelu- alojen työnantajat PALTA Julkisten ja hyvinvointi- alojen liitto JHL, Sähköalojen ammattiliitto						

	Tietojen ajan- kohta	Järjestä- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestä- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Energiateollisuuden ylempien toimihenkilöiden tes Energiateollisuus ry Ylemmät Toimihenkilöt ry	20/12 (18/04)	238 205	6 200 4 700	6 275 4 750	98,8 98,9)
Yhteensä 2021/2022			14 520	14 945	97,2
Yhteensä 2017/2018			13 372	13 600	98,3

5.3 Rakennusala

Kaikkiaan rakennusallalla on yritysrekisterin mukaan palkansaajia 135 200 vuonna 2021. Heistä 78 % toimii järjestäytyneissä ja 49,3 % vähintään 30 henkilöä työllistävissä yrityksissä. Yritysrekisterin mukaan rakennusallalla palkansaajia on noin 43 000 enemmän kuin yleissitovuuden vahvistamislautakunnan laskelmassa. Ero johtuu osin yleissitovuusratkaisujen ja yleisten tilastojen erilaisesta toimialaluokittelusta. Tilastoissa rakennusallalle lasketuista aloista työehtosopimustarkastelussa sijoittuu osia mm. kiinteistöpalvelualalle, ICT-tekniikkaan, energia-alalle, rakennustuotealalle, teknologiateollisuuteen ja kaupan alalle. Lisäksi kausivaihtelut, lyhytaikaiset työsuhteet ja vuokratyövoiman käyttö heikentävät aineistojen vertailtavuutta. Vuosina 2013 ja 2017 aineistojen välinen ero oli myös suuri, 49 000 vuonna 2013 ja 70 000 vuonna 2017.

5.3.1 Maa- ja vesirakentaminen

Maa- ja vesirakentamisen toimialalla on neljä sopimusta, joista yleissitovia ovat asfalttialan ja Infra ry:n ja Rakennusliiton väliset sopimukset. Järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa on palkansaajista työehtosopimustarkastelun perusteella 82,5 % ja palkansaajia alalla on vuonna 2021 18 500. Palkkailmoitustiedoista laskettuna järjestäytyneiden yritysten palveluksessa on 14 100 alan 15 100 palkansaajasta eli 93,2 %. Alalla 77,1 % yrityksistä on vähintään 30 henkilöä työllistäviä.

Koneyrittäjien liiton pääsopimus on metsäalalla eikä heitä koskeva maanrakennusalan sopimus ole yleissitova. Palvelualojen työnantajien ja JHL:n välinen ei yleissitova sopimus on lakannut.

Taulukko 12. Maa- ja vesirakentamisen työehtosopimukset

		Tietojen ajan- kohta	Järjestäy- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestäy- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Maarakennusalan työehtosopimus	2 2	21/12 (18/07)	768 885v	1 469 1 200	- -	- -)
Koneyrittäjien liitto ry Rakennusliitto ry						
Infra-alan työntekijöitä koskeva työehtosopimus	2	(18/01)	2	344	(15 000)	2,3)
Palvelualojen työnantajat PALTA ry Julkisten ja hyvinvointi- palvelujen liitto JHL ry						
Infra-alan tes		22/05 (18/08)	1 050 999	12 000 11 090	16 500 15 000	72,7 73,9)
Infra ry Rakennusliitto ry						
Asfalttialan työehtosopimus		22/05 (18/10)	30 15	1 800 1 800	2 000 2 100	90,0 85,7)
Infra ry Rakennusliitto ry						
Yhteensä 2021/2022				15 269	18 500	82,5
Yhteensä 2017/2018				14 434	17 100	84,4

5.3.2 Talonrakennus

Yleissitovuuden vahvistamislautakunnan laskelmien perusteella alalla on 74 100 palkansaajaa ja heistä 75,7 % on järjestäytyneiden yritysten palveluksessa. Palkka- rakennetilastojen perusteella palkansaajia on vuonna 2021 120 000 ja järjestäy- tyneiden yritysten palveluksessa olevien osuus on 76,1 %. Yritysrekisteritietojen mukaan vähintään 30 henkilöä työllistävässä yrityksissä toimii 45,8 % palkansaajista. Vuonna 2017 osuus oli 34,3 %.

Palkansaajien lukumäärät yleissitovuusratkaisuissa ja palkkatilastoissa poikkeavat huomattavasti toisistaan talonrakennuksessa. Vuonna 2017 ero oli 69 600. Vuonna 2014 ero oli silloinkin suuri, 56 000. Nyt se on 46 000. Yleissitovuusratkaisuissa

palkansaajien määrä järjestäytyneissä yrityksissä alalla kasvoi ajankohtien välillä 6 900 ja kaikkiaan ala kasvoi 6 500 palkansaajalla. Palkkatilastoissa taas järjestäytyneissä yrityksissä työskentelee vuonna 2021 44 000 palkansaajaa enemmän kuin vuonna 2017, kun alalla toimivien kokonaismäärä on puolestaan 17 200 suurempi kuin vuonna 2017. Näin siis vahvistamislautakunnan laskelmien mukaan kattavuus on noussut 72,9 %:sta 75,7 %:iin ja palkkatilastoissa kohonnut 34,3 %:sta 76,1 %:iin. Jälkimmäinen tulos on virheellinen palkkarakennetilatossa vuonna 2020 tapahtuneiden Tilastokeskuksen otantaperusteiden ja korotuskertoimien muutosten takia.

Alan sopimuksissa on mukana lukuisia eri Rakennusteollisuus ry:n jäsenliittoja. Pääsopimuksessa työnantaja edustaa Talonrakennusteollisuus ry. Työntekijöitä edustaa Rakennusliitto ja toimihenkilöitä Ammattiliitto PRO. Sähköasennusalan sopimus on lakannut ja yhdistynyt sähköistysalan sopimukseen. Siinä ovat nyt työnantajaosapuolena Sähkötekniset työnantajat ry ja PALTA ry.

Taulukko 13. Talonrakennuksen työehtosopimukset

		Tietojen ajan- kohta	Järjestäy- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestäy- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Rakennusalan tes urakkahinnoitteluineen		21/12 (18/10)	546 460	23 039 18 777	30 961 31 599	74,4 59,4)
Talonrakennusteollisuus ry Rakennusliitto ry						
Rakennusalan toimihenkilöiden työehtosopimus		22/09 (18/10)	1 300 1 220	12 200 11 400	15 038 11 014	81,1 103,5)
Talonrakennusteollisuus ry, Infra ry, Kattoliitto, Pintaurakoitsijat ry Ammattiliitto PRO ry						
Vedeneristysalan työehtosopimus		22/06 (18/12)	39 37	1 048 1 180	1 400 1 500	74,9 78,7)
Kattoliitto ry Rakennusliitto ry						

	Tietojen ajan- kohta	Järjestä- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestä- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Talotekniikka-alan toimihenkilöiden tes LVI-tekniset Urakoitsijat LVI-TU ry, PALTA ry, Sähkö- tekniset työnantajat STTA ry Ammattiliitto PRO ry	22/06 (18/07)	520 478	2 802 3 005	3 995 2 926	70,1 102,7)
Sähköistys- ja sähköasennus- alan työehtosopimus Sähkötekniset työnantajat ry, PALTA ry Sähköalojen ammattiliitto ry	22/12 (17/12)	213 194	6 434 5 524	10 300 9 031	62,5 61,2)
Talotekniikka-alan LVI- toimialan työehtosopimus LVI-Tekniset Urakoitsijat LVI-TU ry Rakennusliitto ry	21/12 (18/06)	337 295	6 733 5 578	6 900 6 191	97,6 90,1)
Lattianpäällystysalan työehtosopimus Lattian- ja seinänpäällysteliitto ry Rakennusliitto ry	21/12 (18/06)	40 50	750 760	1 000 1 000	75,0 76,0)
Maalausalan tes urakkahinnoitteluineen Pintaurakoitsijat ry Rakennusliitto ry	22/04 (18/10)	20 237	3 098 3 000	4 500 4 300	68,8 69,8)
Yhteensä 2021/2022			56 104	74 094	75,7
Yhteensä 2017/2018			49 224	67 561	72,9

5.4 Kauppa

5.4.1 autokauppa

Yleissitovuuden vahvistamislautakunnan laskelmissa järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien palkansaajien osuudeksi saadaan 60,4 % ja alalla on 33 200 palkansaajaa.

Palkkatiedusteluaineistossa autokaupan osalla järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien osuus on moottoriajoneuvojen kaupassa, huollossa ja huoltamotoiminnassa kaikkiaan 48,7 % vuonna 2021. Yritysrekisterin mukaan auto-kaupassa ja huollossa toimii vähintään 30 hengen yrityksissä 56,2 % alan 33 800 palkansaajasta.

Ala on yhtä suuri kuin aiemmin ja sopimusten piirissä on liki sama osuus palkansaajista edelliseen tutkimukseen verrattuna. Työnantajaosapuolena sopimuksissa on yleisimmin Autoalan Keskusliitto ja palkansaajaosapuolena ovat Teollisuusliitto, AKT ja Ammattiliitto PRO. Autoliikenteen Työnantajaliitto erosi EK:sta vuoden 2018 alussa.

Taulukko 14. Autokaupan työehtosopimukset

		Tietojen ajan- kohta	Järjestäy- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestäy- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Autoalan toimihenkilöitä koskeva työehtosopimus		22/03 (18/06)	600 600	3 500 4 000	5 603 5 334	62,5 75,0)
Autoalan Keskusliitto ry Ammattiliitto PRO ry						
Autoalan kaupan ja korjaamotoiminnan tes		22/03 (18/06)	460 540	14 800 14 800	25 223 23 181	58,7 63,8)
Autoalan Keskusliitto ry Auto- ja Konealan Unioni AKU ry, Teollisuusliitto						
Huoltokorjaamoiden työehtosopimus		20/11 (17/03)	156 140	716 670	950 1 000	75,4 67,0)
Autoliikenteen Työnantajaliitto ry Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto ry						
Autonrengasalan työehtosopimus		22/03 (19/06)	58 70	1 020 1 000	1 400 1 500	72,9 66,7)
Autonrengasliitto ry Teollisuusliitto ry						
Yhteensä 2021/2022				20 036	33 176	60,4
Yhteensä 2017/2018				20 470	31 015	66,5

5.4.2 Vähittäis- ja tukkukauppa

Työehtosopimusten yleissitovuusratkaisujen perusteella kaupan alalla on palkansaajia 167 700 ja heistä toimii järjestäytyneissä yrityksissä 120 200. Alan palkansaajien kokonaismäärä on supistunut työehtosopimustarkastelun mukaan 7 600 ja yritysrekisterin mukaan 20 800. Järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien määrä on yleissitovuusratkaisujen mukaan kasvanut 16 900 palkansaajalla ja kattavuus on kohonnut 71,7 %:iin vuonna 2021.

Palkkarakennetilaston perusteella osuus on 93,7 % eli huomattavasti suurempi. Niiden mukaan alan palkansaajien määrä on 167 300 ja järjestäytyneissä yrityksissä työskentelevien määrä on 156 700. Järjestäytyneissä yrityksissä toimivia on palkkatilastoissa huomattavasti enemmän kuin yleissitovuuden vahvistamislautakunnalle tehdyissä ilmoituksissa. Ero on peräti 36 500 eikä palkkatilastojen luku ole uskottava. Eron aiheuttaa suurelta osin palkkarakennetilaston koonnissa vuonna 2020 tapahtunut muutos, missä EK-aineistoa täydentävän aineiston otoskokoa pienennettiin ja samalla muutettiin korotuskertoimia.

Eroon on jo aiemmissa tutkimuksissa vaikuttanut se, että alalla on runsaasti tilapäistä ja osa-aikaista työvoimaa, mikä nostaa juuri palkkailmoituksiin sisältyvien palkansaajien määrää. Työvoimatutkimuksen mukaan vähittäiskaupassa osa-aikaisia on peräti 44 % henkilöstöstä ja tukku- ja vähittäiskaupassa on yhteensä 71 000 osa-aikaista palkansaajaa vuonna 2022.

Alalla on myös runsaasti kausivaihteluja.

Tukkukaupassa vähintään 30 henkeä työllistävissä yrityksissä toimii 63 % palkansaajista. Vähittäiskaupassa vastaava osuus on 65,2 %. Alan pääsopimus on Suomen Kaupan Liiton ja Palvelualojen ammattiliiton välinen. Työnantajaosapuolena on myös Apteekkien Työnantajaliitto ja toimihenkilöitä edustavat Erto ja Suomen Farmasialiitto. Paltan sopimus on yleissitovuutta vailla oleva.

Taulukko 15. Tukku- ja vähittäiskaupan työehtosopimukset

		Tietojen ajan- kohta	Järjestäy- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestäy- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Kaupan työehtosopimus Kaupan Liitto ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry		22/10 (18/09)	1 808 -	103 276 88 000	146 372 153 864	70,6 57,2)
Optikoiden työehtosopimus Kaupan liitto ry ERTO ry/Suomen Optometrian Ammattilaiset ry		21/12 (18/06)	29 10	830 750	1 100 1 100	75,5 68,2)
Varasto- ja kuljetusesimiesten tes Kaupan Liitto ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry		22/10 (18/09)	1 808 -	1 100 1 500	1 555 2 596	70,7 57,8)
Vähittäiskaupan esimiesten työehtosopimus Kaupan Liitto Palvelualojen ammatti- liitto PAM ry, Kaupanalan Esimiesliitto KEY ry		22/10 (18/09)	1 808 -	7 000 5 100	9 916 9 000	70,6 56,7)
Apteekkien työntekijöiden työehtosopimus Apteekkien Työnantajaliitto ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry		22/05 (17/12)	619 615	3 400 3 380	3 400 3 391	100,0 99,7)
Farmaseuttisen henkilöstön työehtosopimus Apteekkien Työnantajaliitto ry Suomen Farmasialiitto ry		22/03 (18/01)	620 615	4 500 4 500	4 785 4 500	94,0 100,0)

		Tietojen ajan- kohta	Järjestä- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestä- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Kotitalouskone- ja kodin- tekniikkahuoltoa sekä palveluautomaattialaa koskeva työehtosopimus	2	21/12	9	91	600	15,2
Palvelualojen työnantajat PALTA ry	2	(18/01	4	107	900	11,9)
Palvelualojen ammattiliitto PAM ry						
Yhteensä 2021/2022				120 197	167 728	71,7
Yhteensä 2017/2018				103 337	175 351	58,9

5.5 Majoitus- ja ravitsemistoiminta

Alan sopimukset ovat Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry:n sekä Palvelualojen ammattiliitto ry:n välisiä. Työnantajaliiton jäsenyritysten palveluksessa on 83 % palkansaajista työehtosopimustarkastelun perusteella. Palkkatiedustelujen perusteella laskettu vastaava osuus on vuonna 2021 selvästi suurempi, 100 %, mikä ei ole uskottava. Vähintään 30 hengen yrityksissä toimii 42,5 % alan palkansaajista. Osuus on liki sama kuin vuonna 2017.

Yleissitovuuden vahvistamislautakunnalle annettujen ilmoitusten perusteella palkansaajien lukumäärä alalla on 67200 vuonna 2021. Yritystilastojen mukaan alalla on vuonna 2021 40000 palkansaajaa ja ero yleissitovuusratkaisuihin on 27 000. Tämä ero on ollut saman suuntainen jo edellisissä kattavuustutkimuksissa, mutta nyt sitä lisää tilastointien eriaikaisuus.

Vahvistamislautakunnan laskelmissa palkansaajien lukumäärä on koronaepidemiaa edeltävältä ajalta, vuodelta 2019, ja yritysrekisteritiedot taas vuodelta 2021. Yritysrekisterin mukaan palkansaajien määrä on laskenut 15 200 vuodesta 2017, kun se on työehtosopimusratkaisujen mukaan taas kasvanut 5 000 palkansaajaa.

Alalla on paljon osa-aikaisia työntekijöitä ja lyhyitä työsuhteita, mikä aiheuttanee osaltaan epävarmuutta ilmoituksissa. Koronaepidemian vaikutukset kohdistuivat raskaasti majoitus- ja ravintolatoimialaan mikä lisää epävarmuutta tilastoinnissa.

Taulukko 16. Majoitus- ja ravitsemistoiminnan työehtosopimukset

		Tietojen ajan- kohta	Järjestäy- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestäy- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Matkailu-, ravintola- ja vapaa-ajan palveluita koskeva työehtosopimus		21/12 (18/04)	3 085 2 662	51 000 56 000	61 421 57 107	83,0 98,1)
Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry						
Matkailu-, ravintola- ja vapaa-ajan palveluita koskeva esimiesten työehtosopimus		21/12 (18/04)	3 085 2 226	4 800 5 000	5 779 5 101	83,1 98,0)
Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry						
Yhteensä 2021/2022				55 800	67 200	83,0
Yhteensä 2017/2018				61 000	62 208	98,1

5.6 Liikenne

5.6.1 Rautatieliikenne

Rautatiealalla työnantajaosapuolena on Palvelualojen työnantajat ry. Sen ja JHL:n ja Pardian väliset sopimukset eivät olleet aiemmin yleissitovia, koska ne olivat päällekkäisiä muiden sopimusten kanssa. Sopimuksia ei ole lautakunnassa käsitelty enää edelliselläkään tutkimuskaudella. Aiemman ylempien toimihenkilöiden sopimuksen tilalle on solmittu uusi ei yleissitova sopimus vuonna 2020. Muutoin sopimukset ovat yleissitovia ja varsin kattavia. Alalla palkansaajien määrät ovat vähäisiä ja muutokset melko pieniä.

Taulukko 17. Rautatieliikenteen työehtosopimukset

		Tietojen ajan- kohta	Järjestäy- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestäy- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Asiakaspalvelua, liikenteenhoitoa ja -ohjausta sekä hallinnollisia ja muita toimistotehtäviä koskeva Liikenne- ja Erityisalojen Työnantajaliitto ry, PALTA Rautatiealan Unioni ry		22/04 (18/06)	2 4	550 628	585 628	94,0 100,0)
Rautatiealan työehtosopimus Palvelualojen työnantajat PALTA ry Julkisten ja hyvinvointi- alojen liitto JHL ry		21/12 (18/06)	4 3	3 750 3 100	4 050 3 400	92,6 91,2)
Veturimiestehtäviä rautatieliikenteessä koskeva tes Palvelualojen työnantajat PALTA ry Veturimiesten liitto ry		21/12 (18/06)	3 1	1 330 1 200	1 330 1 217	100,0 98,6)
Rautatiealan toimi- henkilöitä koskeva tes Palvelualojen työnantajat PALTA ry Raideliikenteen teknisten ja toimihenkilöiden liitto ry, VR Akava ry	210	21/12	5	(1 550)	-	-
Yhteensä 2021/2022				5 630	5 965	94,4
Yhteensä 2017/2018				4 928	5 245	94,0

5.6.2 Muu liikenteen toimiala, varastointi ja rahtaus

Rautatieliikenteen lisäksi muilla henkilö- ja tavaraliikenteen, varastoinnin ja rahtauksen toimialoilla on yritysrekisterin mukaan 81 800 palkansaajaa vuonna 2021, mikä on 10700 vähemmän kuin vuonna 2017, jolloin määrä oli 92 500. Vuonna 2021 järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa heistä on palkka-ilmoitusten perusteella 79,4 % ja vähintään 30 hengen yrityksissä 59,2 %. Vuonna 2017 järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa oli 42,5 % alan palkansaajista. Järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien määrä oli vuonna 2017 39 300 ja vuonna 2021 se on 65 000. Palkkarakennetilaston järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien määrä vuonna 2021 on virheellinen EK-aineiston tilastointimuutosten takia. Muilta osin luvut vastaavat varsin hyvin toisiaan.

Yleissitovuusratkaisujen mukaan alalla on vuonna 2021 77 500 palkansaajaa, joista 60,4 % (46800) on järjestäytyneiden yritysten palveluksessa. Tilanne on säilynyt liki ennallaan vuodesta 2017.

Vuoden 2014 tutkimuksesta lähtien myös meriliikenne on sisältynyt yleissitovuusratkaisujen lukuihin. Vuonna 2017 vesiliikenteen sopimusten piirissä oli 10 600 palkansaajaa, joista 9 100 (85,6 %) järjestäytyneiden yritysten palveluksessa. Vuonna 2021 vesiliikenteessä työskentelee 7 600 palkansaajaa ja heistä 5 800 (75,6 %) toimii järjestäytyneissä yrityksissä.

Lentoliikenteessä lähes kaikki palkansaajat toimivat järjestäytyneissä yrityksissä. Alan työnantajaliitossa, Palvelualojen työnantajat, oli vuoden 2021 alussa kolme lentoliikenteen matkustamohenkilöstön sopimuksessa mukana olevaa jäsentä. Lentoliikenteen palveluissa yrityksiä on toimintojen ulkoistamisen seurauksena 15. Työntekijäosapuolina lentoliikenteen sopimuksissa ovat Suomen Lentoemäntä- ja Stuerttiyhdistys sekä Ilmailualan Unioni. Lentoliikenteen ohella myös linja-auto-liikenne on korkeasti järjestäytynyt. Sen sijaan kuorma-autoalalla on paljon pieniä yrityksiä. Näillä aloilla sopimusten osapuolina ovat EK:sta 2018 alussa eronnut Auto-liikenteen Työnantajaliitto ja Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT. Myös taksiliikenteessä yritykset ovat pieniä ja työnantajien järjestäytyminen on vähäistä.

Ahtausalalla työnantaja edustaa Satamaoperaattorit ja huolinta- ja varastointialalla Palvelualojen työnantajat PALTA ry. Jälkimmäinen solmii myös matkatoimistoalan sopimuksen AKT:n jäsenjärjestön, Matkailun Ammattiliitto MAILL:n kanssa. Toimihenkilöliitoista alan sopimuksissa ovat mukana ERTO ja Ammattiliitto PRO. Uusissa meriliikenteen erillisissä kansi- ja konepäällystön sopimuksissa työnantaja edustaa Suomen varustamot ry ja toimihenkilöitä Suomen Laivanpäällystöliitto ja Suomen Konepäällystöliitto. Uusia sopimuksia ovat lisäksi PALTAn ja PRO:n välinen

Lentoliikenteen toimihenkilöitä koskeva ja PALTAn ja JHL:n välinen Satama-alan sopimus. Ulkomaanliikenteen meriliikenteen sopimuksissa palkansaajia edustaa Suomen Merimies-Unioni.

Tässä tarkasteltujen alojen sopimukset ovat yleissitovia taksiliikenteen sopimusta ja muuttopalvelualan sopimusta lukuun ottamatta.

Liikenteen toimialalla palkkarakennetilastoon perustuvissa tiedoissa on palkansaajia selvästi enemmän kuin yleissitovuusratkaisujen laskelmissa. Tämä ero aiheutuu paljolti erilaisista tilastoinnin perusteista, koska alalla on paljon pieniä yrityksiä ja osa-aikaisia ja kausiluonteisia työsuhteita.

Taulukko 18. Muun liikenteen toimialan, varastoinnin ja rahtauksen työehtosopimukset

		Tietojen ajan- kohta	Järjestäy- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestäy- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Linja-autohenkilö- kunnan työehtosopimus		20/11 (17/03)	131 158	8 372 8 050	9 587 8 818	87,3 91,3)
Autoliikenteen Työnantajaliitto ry Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry						
Taksiliikenteen työehtosopimus	2 2	20/05 (17/05)	53 106	153 180	7 802 8 205	2,0 2,2)
Taksiliikenteen Työnantajat ry Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto ry						
Autoliikennealojen toimi- henkilöitä koskeva tes		22/05 (17/03)	341 483	3 379 3 560	3 900 4 000	86,6 89,0)
Autoliikenteen Työnantajaliitto ry Toimihenkilöliitto ERTO ry						

		Tietojen ajan- kohta	Järjestä- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestä- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Kuorma-autoalan työehtosopimus Autoliikenteen Työnantajaliitto ry Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry		21/02 (17/03)	534 548	12 648 11 463	29 587 27 507	42,7 41,7)
Muuttopalvelualan työehtosopimus Palvelualojen työnantaja- yhdistys PALTA ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry	2 210	21/12 (17/12)	14 13	1068 533	- -	- -)
Säiliöauto- ja öljytuote- alaa sekä niihin liittyviä toimintoja koskeva tes Autoliikenteen Työnantajaliitto ry, Öljytuote ry Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry		20/05 (17/03)	59 72	1 212 1 214	1 800 1 650	67,3 73,6)
Kaupan automiesten työehtosopimus Kaupan liitto ry, PALTA ry Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry		20/12 (17/03)	71 79	379 363	430 431	88,1 84,2)
Lentoliikenteen palveluja koskeva työehtosopimus Palvelualojen työnantajat PALTA ry Ilmailualan Unioni IAU ry		20/09 (18/05)	14 15	3 100 3 000	3 200 3 300	96,9 90,9)
Lentoliikenteen toimi- henkilöitä koskeva tes PALTA ry Ammattiliitto Pro ry	10	22/11	10	400	500	80,0

		Tietojen ajan- kohta	Järjestä- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestä- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Matkustamohenkilöstöä koskeva työehtosopimus Palvelualojen työnantajat PALTA ry Suomen Lentoemäntä- ja Stuerttiyhdistys ry		19/12 (17/06)	3 3	2 300 2 161	3 200 2 600	71,9 83,1)
Tullaajien ja huolinta- työnjohtajien työehtosopimus Palvelualojen työnantajat PALTA ry Ammattiliitto PRO ry		(18/05)	14	70	120	58,3)
Ahtausalan toimihenkilöiden työehtosopimus Satamaoperaattorit ry Ammattiliitto PRO ry		22/05 (18/11)	45 37	255 279	256 256	99,6 109,0)
Ahtausalan teknisten toimihenkilöiden tes Satamaoperaattorit ry Ammattiliitto PRO ry		22/09 (18/11)	45 37	209 233	230 213	90,9 109,4)
Ahtausalan työehtosopimus Satamaoperaattorit ry Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry		21/12 (16/12)	45 39	2 000 2 250	2 074 2 149	96,4 104,7)
Terminaalitoimintaa koskeva työehtosopimus Autoliikenteen Työnantajaliitto ry Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry		20/12 (17/03)	43 37	895 828	1 100 1 000	81,4 82,8)

		Tietojen ajan- kohta	Järjestä- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestä- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Matkatoimistoja koskeva työehtosopimus Palvelualojen työnantajat PALTA ry AKT ry, Matkailun Ammattiliitto MAILI ry		21/07 (15/12)	33 4	973 1 360	1 500 1 530	64,9 88,9)
Huolinta-alan toimihen- kilöiden työehtosopimus Palvelualojen työnantajat PALTA ry Toimihenkilöliitto ERTO ry		22/08 (16/12)	82 90	2 600 2 200	3 200 3 000	81,3 73,3)
Satama-alan tes PALTA ry JHL ry	10	20/12	10	264	484	54,5
Huolinta-alan varasto- terminaali- ja satama- työntekijöitä koskeva tes Palvelualojen työnantajat PALTA ry Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry		22/03 (17/02)	90 90	750 800	1 000 1 100	75,0 72,7)
Kotimaan matkustaja- alusliikenteen työehto- sopimus Palta ry, Suomen Matkus- tajalaivayhdistys ry Konepäällystöliitto, Laivanpäällystöliitto, suomen Merimies-Unioni		22/05 (19/01)	60 66	1 500 1 600	1 700 1 700	88,2 94,1)
Kansipäällystöä ja sairaanhoidajia koskeva työehtosopimus Suomen varustamot ry Laivanpäällystöliitto ry		22/10 (17/09)	19 28	454 672	781 853	58,1 78,8)

		Tietojen ajan- kohta	Järjestä- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestä- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Ulkomaanliikenteen pientonniston kansi- päälystää koskeva työehtosopimus Suomen Varustamot Suomen Laivanpäälystöliitto ry	10	22/10 (18/11)	8 5	41 69	56 87	73,2 79,3)
Ulkomaanliikenteen pientonniston kone- päälystää koskeva työehtosopimus Suomen Varustamot Suomen Konepäälystöliitto ry	10	22/10 (17/09)	6 5	115 36	130 46	88,5 78,3)
Ulkomaanliikenteen kone- päälystää koskeva tes Suomen Varustamot ry Suomen Konepäälystöliitto ry	10	22/10 (17/09)	16 -	523 560	628 711	83,3 78,8)
Erikoisalusten kansi- ja konemiehistöä sekä taloushenkilökuntaa koskeva työehtosopimus Suomen Varustamot ry Suomen Merimies-Unioni ry	210	(17/09)	1	200	-	-)
Ulkomaanliikenteen kauppa-aluksia koskeva tes Suomen varustamot ry Suomen Merimies-Unioni SMU ry		22/10 (17/06)	19 25	889 1 700	1 145 1 637	77,6 103,8)
Ulkomaanliikenteen matkustaja-alussopimus Suomen varustamot ry Suomen Merimies-Unioni SMU ry		22/10 (17/06)	4 3	2 085 4 000	2 927 5 285	71,2 75,7)

		Tietojen ajan- kohta	Järjestä- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestä- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Losseja koskeva työehtosopimus		21/12 (19/02)	2 2	200 203	315 318	63,5 63,8)
Palvelualojen työnantajat PALTA ry JHL ry, Suomen Merimies-Unioni SMU ry						
Yhteensä 2021/2022				46 764	77 482	60,4
Yhteensä 2017/2018				47 644	76 516	62,3

5.7 Tietoliikenne

5.7.1 Postin toiminta, jakeluala

Yleissitovuuden vahvistamislautakunnan laskelmissa postin toimialalla on vuonna 2021 19 000 palkansaajaa järjestäytyneissä yrityksissä ja toimialalla on palkansaajia kaikkiaan 20600. Järjestäytyneissä yrityksissä alalla toimii 92,8 % palkansaajista.

Viestintä- ja logistiikka-alan sopimukset ovat yleissitovia. Jakelua ja suorajakelua koskevat uudet sopimukset ovat yleissitovuutta vailla olevia. Työnantajana yleissitovissa sopimuksissa ovat Posti ja sen sisaryritykset. Muissa sopimuksissa alalla on hieman yli 20 yritystä. Postin ulkopuoliset jakajat ovat valtaosin osa-aikaisia ja työsuhteet ovat lyhyitä. Palkkarakennetilaston mukaan alalla 74 % toimii järjestäytyneen yrityksen palveluksessa.

Taulukko 19. Viestintä- ja logistiikka-alan ja jakelualan työehtosopimukset

		Tietojen ajan- kohta	Järjestä- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestä- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Viestinvälitys- ja logistiikka-alan työehtosopimus		21/12 (17/12)	4 5	8 000 15 892	19 876 15 900	40,2 99,9)
Palvelualojen työnantajat PALTA ry Posti- ja logistiikka-alan unioni PAU ry						
Viestinvälitys- ja logistiikka-alan ylempien toimihenkilöiden tes		21/12 (17/12)	3 4	640 562	680 600	94,1 93,7)
Palvelualojen työnantajat PALTA ry Ylemmät Toimihenkilöt YTN ry						
Jakelua koskeva työehtosopimus	2 2	21/12 (18/05)	26 16	6 597 2 383	(19 876) 3 200	33,2 74,5)
Medialiitto ry Teollisuusliitto ry						
Suorajakelua koskeva tes	210	21/12	13	3 829	(19 876)	19,3
Medialiitto ry Teollisuusliitto ry						
Osoitteettomien lähetysten erillisjakelua koskeva	2	(19/01)	21	5 500	7 400	74,3)
Suoramainonnan ja kaupunkilehtien erillisjakelun yhdistys Suomen Mainosjakajien Etujärjestö ry						
Yhteensä 2021/2022				19 066	20 556	92,8
Yhteensä 2017/2018				21 954	23 900	91,9

5.7.2 Puhelin- ja tietoliikenne

Työehtosopimuksissa teleala erotettiin vuoden 2014 tutkimuksessa omaksi sopimusalakseen. Sähköalan tes-energia-ICT-verkostosopimuksen sopimusalojen täsmennys mahdollisti sopimuksen jakamisen energia-alan ja telealan kesken. Se esiintyy työehtosopimuslistauksessa siten kahdesti, telealan lisäksi myös energia-alalla, ja molempiin sisältyvät vain kyseiselle alalle kuuluvien palkansaajien lukumäärätiedot.

Työntekijäsopimuksen rinnalla alalla ovat myös toimihenkilösopimukset. Työnantajia alalla edustaa Palvelualojen työnantajat PALTA ry. Työntekijöiden sopija-osapuolena sopimuksissa ovat Sähköalojen ammattiliitto ja JHL. Toimihenkilöitä edustavat Ammattiliitto PRO ja ylempien toimihenkilöiden YTN.

Vuonna 2021 alalla on yleissitovuusratkaisujen laskelmien perusteella 17 600 ja yritysrekisteritietojen mukaan 11300 palkansaajaa. Ero oli huomattava jo edellisessä tutkimuksessa ja se aiheutunee sopimusalan määrittelyn epätarkkuudesta tilastoinnissa. Työehtosopimusaineiston mukaan järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa on 14800 palkansaajaa ja osuus kaikista alan palkansaajista on 84,3 %. Yritysrekisterin mukaan vähintään 30 henkilöä työllistävässä yrityksissä toimii 91,3 % alan palkansaajista vuonna 2021.

Taulukko 20. Puhelin- ja tietoliikenteen työehtosopimukset

	Tietojen ajan- kohta	Järjestäy- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestäy- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Sähköalan tes energia-ICT- verkosto tes Energiateollisuus, Palvelualojen työnantajat PALTA Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL, Sähköalojen ammattiliitto	20/12 (17/12)	36 39	2 000 2 178	2 472 3 054	80,9 71,3)
ICT-alan työehtosopimus toimihenkilöille Palvelualojen työnantajat PALTA ry Ammattiliitto PRO ry	21/12 (17/12)	79 90	8 962 9 279	10 590 11 591	84,6 80,1)
ICT-alan työehtosopimus ylemmille toimihenkilöille Palvelualojen työnantajat PALTA ry Ylemmät Toimihenkilöt YTN ry	21/12 (17/12)	67 67	3 882 3 668	4 538 4 385	85,5 83,6)
Yhteensä 2021/2022			14 844	17 600	84,3
Yhteensä 2017/2018			15 125	19 030	79,5

5.8 Rahoitus- ja vakuutustoiminta

Rahoitus- ja vakuutuslalla järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien palkansaajien osuus on kaikkiaan 91,4 % yleissitovuuden vahvistamislautakunnalle annettujen ilmoitusten perusteella. Työnantajien palkkatiedustelujen mukaan osuus on yli 100 %. Vähintään 30 hengen yrityksissä alalla työskentelee 84,6 % palkansaajista. Alalla oli yritysrekisterin mukaan yhteensä 40 800 palkansaajaa vuonna 2021. Lähteiden väliset erot alan kokonaismäärissä ovat melko pienet ja alan työnantajat ovat järjestäytyneitä. Kuitenkin palkkatilaston mukainen järjestäytyneiden määrä on liian korkea.

Työnantajaosapuoli sopimuksissa ovat Finanssiala ry sekä PALTA ry ja palkansaajia edustavat Ammattiliitto PRO ja YTN. Vakuutusalan liitto on liittynyt PRO:n jäseneksi.

Taulukko 21. Rahoitus- ja vakuutustoiminnan työehtosopimukset

		Tietojen ajan- kohta	Järjestä- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestä- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Rahoitusalan työehtosopimus Finanssiala ry, PALTA ry YTN ry, PRO ry		22/11 (18/05)	224 178	20 248 25 000	22 366 26 800	90,5 93,3)
Rahoitusalan siivoojia koskeva työehtosopimus PALTA ry Ammattiliitto PRO ry		22/11 (18/02)	1 250	100 100	145 108	69,0 92,6)
Vakuutusalan työehto- ja palkkasopimukset Finanssiala ry, PALTA ry Ammattiliitto Pro ry		21/12 (18/02)	60 57	10 000 10 000	10 705 10 843	93,4 92,2)
Yhteensä 2021/2022				30 348	33 216	91,4
Yhteensä 2017/2018				35 100	37 751	93,0

5.9 Kiinteistöpalvelut, tutkimuspalvelut ja liike-elämän palvelut

5.9.1 Tietotekniikan palveluala

Tietualan palveluja tarkastellaan liike-elämän palvelujen osalta erikseen. Sopimus- alalle kuuluvat yritykset, jotka tarjoavat tietotekniikan järjestelmä-, ohjelmisto- tai käsittelypalveluita. Vuonna 2021 tietotekniikan palvelualoilla työskentelee yleissi- tovuuden vahvistamislautakunnan laskelmien mukaan 60 900 palkansaajaa, joista 19 900 järjestäytyneiden yritysten palveluksessa. Palkansaajien määrä alalla on lisääntynyt 13 800 ja järjestäytyneen työnantajan palveluksessa olevien määrä on vähentynyt 7 100. Siten kattavuusprosentti on alentunut 57,4 %:sta 32,8 %:iin. EK:n

palkkailmoitusten perusteella alalla on kaikkiaan 66 500 palkansaajaa vuonna 2021. Alan palkansaajien kokonaismäärä on niidenkin mukaan kohonnut, 9 400. Alan sopimus on muutettu yleissitovuutta vailla olevaksi.

Tietotekniikan palvelualalla toimii vuonna 2021 329 vähintään 30 hengen yritystä ja niissä on 74,1 % alan palkansaajista. Alalla on yrityksiä kaikkiaan noin 11 000. Alalla on erittäin paljon pieniä järjestäytymättömiä yrityksiä.

Alan uuteen työnantajaliittoon, Teknologiateollisuuden työnantajat kuuluu 270 tietualan palveluja tarjoavaa jäsenyritystä vuoden 2023 lopussa. Liiton perustamisvuonna yritysjäseniä oli noin 140 ja niiden määrä ja kattavuus alalla ovat olleet kasvussa.

Taulukko 22. Tietotekniikan palvelualan työehtosopimukset

		Tietojen ajan- kohta	Järjestä- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestä- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Tietotekniikan palvelualan työehtosopimus	4	20/12 (16/12)	143 208	19 941 27 000	60 876 47 018	32,8 57,4)
Teknologiateollisuuden työnantajat ry Tietoala ry, YTN ry						
Yhteensä 2021/2022				19 941	60 878	32,8
Yhteensä 2017/2018				27 000	47 018	57,4

5.9.2 Muut liike-elämän palvelut

Työnantajien yleissitovuuden vahvistamislautakunnalle ilmoittamien tietojen mukainen työehtosopimusten kattavuus muiden liike-elämän palveluiden kuin tietualan osalla on 62,1 % vuonna 2021 ja se on hieman laskenut. Tilastokeskukseen toimitettujen palkkatietojen perusteella osuus on 62,5 %. Yritysrekisterin mukaan aloilla on kaikkiaan 226 600 palkansaajaa, kun yleissitovuuslaskelmissa luku on 196 500. Vähintään 30 hengen yrityksissä työskentelee 68,7 % palkansaajista. Ero palkansaajien määrissä oli lähteiden välillä vuoden 2017 tutkimuksessa suuri, noin 43 700. Se on tässä tutkimuksessa kaventunut ja on vuonna 2021 noin 30 100.

Työvoiman vuokrauspalveluissa toimii yritysrekisterin mukaan 43 100 palkansaajaa vuonna 2021 ja heistä vain 23 400 sisältyy henkilöstöpalvelualan sopimuksen lukuihin. Palkansaajien kokonaismäärän kehitys alalla on lähteissä ristiriitaista. Yritysrekisteritilastojen mukaan määrä on vähentynyt 8 900 vuodesta 2017 ja vahvistamislautakunnan laskelmissa taas nousua on 4 700.

Monilla aloilla toimii runsaasti pieniä yrityksiä ja osa-aikaista työvoimaa, mikä vaikeuttaa tilastojen vertailua. Tällaisia ovat mm. kiinteistönhoito- ja siivouspalvelut, turvallisuuspalvelut ja puhelinkeskusten toiminta. Näillä aloilla lyhytaikaiset työsuhteet ja osa-aikaisuus on muutettu yleissitovuuden vahvistamislautakunnan laskelmissa usein henkilötyövuosiksi.

Alan suurimpia työnantajaliittoja ovat Kiinteistöpalvelut ry, Palvelualojen työnantajat PALTA ry ja Teknologiateollisuuden työnantajat ry. Työntekijäliittona on yleisimmin Palvelualojen ammattiliitto ja toimihenkilöitä edustavat lähinnä Ammattiliitto PRO ja Erityisalojen Toimihenkilöliitto ERTO. Ylempien Toimihenkilöiden Neuvottelujärjestö, YTN, solmii konsulttialan sopimuksen Teknologiateollisuuden työnantajien kanssa. Arkkitehteillä on erillinen ylempien toimihenkilöiden sopimus. Testaus- ja laboratorioalalla on kaksi yleissitovuutta vailla olevaa sopimusta. Myöskään taloushallinnon ja puhelinpalveluiden sopimukset eivät ole yleissitovia. Rahankäsittelypalvelut-alan, testaus- ja laboratorioalan ja tulostusalan yleissitovuutta vailla olleita sopimuksia ei ole enää uusittu.

Taulukko 23. Muiden liike-elämän palveluiden työehtosopimukset

		Tietojen ajan- kohta	Järjestä- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestä- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Palvelualojen Toimialaliiton toimihenkilöitä koskeva tes	2	21/12	250	5 000	19 282	25,9
	2	(18/03)	200	5 000	18 000	27,7)
Palvelualojen Toimialaliitto ry Ammattiliitto PRO ry						
Kiinteistöalan toimihenkilöitä koskeva tes		22/04	400	6 000	8 425	71,2
		(16/12)	400	6 000	7 695	78,0)
Kiinteistötyönantajat ry Ammattiliitto PRO ry						

		Tietojen ajan- kohta	Järjestä- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestä- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Taloushallintoalan työehtosopimus	2 2	21/12 (16/12)	121 173	3 033 2 891	13 492 10 700	22,5 27,0)
Palvelualojen työnantajat PALTA ry Toimihenkilöliitto ERTO ry, Ammattiliitto PRO ry						
Yrityskehitysorganisaat- ioita koskeva tes	2 210	21/12 (16/12)	13 10	144 225	850 950	16,9 23,7)
PALTA ry YTN ry						
Palkka- ja henkilöstö- hallintoalan toimi- henkilöiden tes	210	(19/06)	1	244	3 135	7,8)
PALTA ry Ammattiliitto PRO ry						
Suunnittelu- ja konsultti- alan toimihenkilöiden		22/03 (16/12)	80 179	2 817 3 400	5 159 6 000	54,6 56,7)
Teknologiateollisuuden työnantajat ry Ammattiliitto PRO ry						
Suunnittelu- ja konsulttialan ylempien toimihenkilöiden tes		22/02 (16/12)	80 179	14 052 15 700	25 734 19 500	54,6 59,5)
Teknologiateollisuuden työnantajat ry Ylemmät Toimihenkilöt YTN ry						
Arkkitehtisuunnittelu- alan ylempien toimi- henkilöiden työehto- sopimus	10	22/01 (18/01)	387 347	2 697 2 200	2 778 2 500	97,1 88,0)
Arkkitehtitoimistojen liitto ATL ry, PALTA ry YTN ry						

		Tietojen ajan- kohta	Järjestä- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestä- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Testaus- ja laboratorio- alan työehtosopimus Palvelualojen työnantajat PALTA ry JHL ry, Palkansaajajärjestö Pardia ry, Ylemmät Toimihenkilöt YTN	2	(19/02	1	94	(553)	17,0)
Yksityisen laboratorio- alan toimihenkilöiden tes Palvelualojen työnantajat PALTA ry Ammattiliitto PRO ry, Ylemmät Toimihenkilöt YTN	4	22/07 (17/12	10 9	140 459	500 525	28,0 87,4)
Tarkastusalan työehtosopimus Liikenne- ja Erityisalojen Työnantajat, PALTA ry Ammattiliitto Pro ry, YTN ry	2 2	21/12 (18/12	8 3	923 808	2 600 2 400	35,5 33,7)
Henkilöstöpalvelualan työehtosopimus Henkilöstöpalvelu- yritysten Liitto ry Toimihenkilöliitto ERTO ry		22/05 (18/03	335 305	16 500 16 500	23 400 21 000	70,5 78,6)
Rahankäsittelypalvelut- alan työehtosopimus Palvelualojen työnantajat PALTA ry Posti- ja logistiikka- alan unioni PAU ry, Ammattiliitto PRO ry	4	(17/09	1	330	1 034	31,9)
Vartiointialan työehtosopimus Palvelualojen työnantajat PALTA ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry		21/12 (19/03	32 34	7891 7 800	8038 10 828	98,2 72,0)

		Tietojen ajan- kohta	Järjestä- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestä- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Kiinteistöpalvelualan työntekijöitä koskeva tes Kiinteistöpalvelut ry, PALTA ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry		22/04 (17/12)	400 400	59 000 59 000	75 188 75 188	78,5 78,5)
Kuvanvalmistamoita koskeva työehtosopimus Palvelualojen työnantajat PALTA ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry		21/12 (18/08)	4 4	101 84	150 150	67,3 56,0)
Tulostusalan työehtosopimus Palvelualojen työnantajat PALTA ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry		(18/12)	11	800	1 500	53,3)
Asiakaspalvelu- ja telemarkkinointialaa koskeva työehtosopimus Palvelualojen työnantajat PALTA ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry	2 2	21/12 (18/10)	28 29	2 176 2 000	9 000 9 000	24,2 22,2)
Luottotieto- ja perintä- alan työehtosopimus Palvelualojen työnantajat PALTA ry Ammattiliitto PRO ry		22/09 (18/06)	14 12	1 450 1 200	1 895 1 700	76,5 70,6)
Yhteensä 2021/2022				121 924	196 491	62,1
Yhteensä 2017/2018				124 735	191 805	65,0

5.10 Koulutus

Yksityisellä koulutusallalla on yleissitovuusratkaisujen perusteella vuonna 2021 68100 palkansaajaa, joista 88 % toimii järjestäytyneen työnantajan palveluksessa. Tilastokeskuksen yritysrekisterin mukaan alalla on vain 5 600 palkansaajaa, joten ero on suuri. Sopimusalamääritykset ovat siten täysin erilaiset. Yliopiston henkilökuntaa ei lasketa mukaan yritysrekisterin lukuihin. Yliopistojen henkilöstön määräksi työnantajaliitto on ilmoittanut 34 000 vuonna 2021, mikä kaventaa eroa vain osin. Yliopistot sisältyvät yleissitovuusratkaisujen lukuihin ja järjestäytyneiden yritysten palveluksessa alalla on niiden mukaan 100 % alan palkansaajista. Yliopistot ovat alan työnantajaliiton jäseniä.

Yleissitovien sopimusten työnantajaosapuolina ovat Sivistystyönantajat ry ja Palvelualojen työnantajat PALTA ry. AVAINTA:n sopimusta alalla ei ole enää tarkastettu. Työntekijäpuolella sopimuksissa ovat mukana lähinnä Julkis- ja yksityisalojen toimihenkilöliitto Jyty ja Ammattiliitto Pro STTK:sta, SAK:n Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ja akavalainen Opettajien Ammattijärjestö OAJ.

Sivistystyönantajat ry:n jäseniä ovat yksityiset oppilaitokset, peruskoulut, lukiot, kansalaisopistot yms. ammatilliset perus- ja erityisoppilaitokset ja musiikkioppilaitokset, sekä ammattikorkeakoulut ja yliopistot. Liitto ilmoittaa internet-sivuillaan jäsentensä palveluksessa olevien palkansaajien määräksi 69 000, joista 34 000 on yliopistojen palveluksessa vuonna 2021. Alalla yhtiömuodot saattavat vaihdella ja eron palkansaajien kokonaismäärissä saattaa selittää se, että palkkatilastoinnissa ovat mukana vain lähinnä osakeyhtiömuotoiset oppilaitokset. Erottelu yksityisen ja julkisen sektorin välillä alalla on siten epätarkkaa.

Taulukko 24. Koulutusalan työehtosopimukset

		Tietojen ajan- kohta	Järjestä- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestä- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Yksityisen opetusalan työehtosopimus Sivistystyönantajat ry Jyty ry, JHL ry, OAJ ry		22/09 (18/06)	284 284	24 000 (20 000)	30 000 29 550	80,0 67,7)
Avaintyönantajat AVAINTA ry:n opetus- alan tes Avaintyönantajat AVAINTA ry Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry	2	(17/12)	39	8 300	20 000	41,5)
Liikenneopetusalan työehtosopimus Palvelualojen työnantajat PALTA ry Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry		21/12 (15/12)	36 62	582 498	850 1 000	68,5 49,8)
Ammatillisten aikuis- koulutuskeskusten tes Sivistystyönantajat ry OAJ ry, Jyty ry, JHL ry		21/12 (18/07)	11 12	1 150 1 250	3 000 2 955	38,3 42,3)
Yliopistojen yleinen työehtosopimus Sivistystyönantajat ry JHL ry, Ammattiliitto Pro, Juko ry		21/12 (18/07)	13 14	34 000 32 000	34 000 32 000	100,0 100,0)
Ammattikorkeakoulujen opiskelijakuntien tes Palvelualojen työnantajat PALTA ry YTN ry	10	22/01 (18/08)	15 14	67 68	100 78	67,0 87,2)

		Tietojen ajan- kohta	Järjestä- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestä- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Ylioppilaskuntien työehtosopimus	10	20/11 (18/08)	12 13	137 162	175 170	78,3 95,3)
Palvelualojen työnantajat PALTA ry YTN ry						
Yhteensä 2021/2022				59 936	68 125	88,0
Yhteensä 2017/2018				62 278	65 753	94,7

5.11 Terveystenhuolto- ja sosiaalipalvelut

Terveystenhuollossa ja sosiaalipalveluissa julkisen ja yksityisen sektorin merkitys on muuttumassa ja ero on ulkoistamisen myötä hämärtyvässä. Yritysrekisterin mukaan yritykset työllistävät alalla 84 500 palkansaajaa vuonna 2021. Se on selvästi vähemmän kuin yleissitovuuden vahvistamislautakunnan laskelmissa, joissa luku on 110400. Edellisessä tutkimuksessa luvut olivat 67 600 ja 89 900. Molemmassa palkansaajien määrä alalla on kasvanut selvästi, työehtosopimusratkaisujen mukaan 20 500 ja yritysrekisterin mukaan 16900. Lähteiden välinen ero oli vuonna 2017 22 300 ja vuonna 2021 se on 25 900.

Ero alan palkansaajien kokonaismäärässä aiheutuu sosiaalipalveluista. Alalla oli työnantajayhteisön, Sosiaalialan Työnantajat, mukaan vuonna 2014 55 % palkansaajista yleishyödyllisten yhteisöjen palveluksessa. Kaikkiaan tämä merkitsi vuonna 2014 noin 20 000 palkansaajaa ja näiden poistuminen yritysrekisteritilastosta selittää eroa valtaosan myös vuonna 2021.

Yleissitovuusratkaisusta laskettu järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien palkansaajien määrä on alalla 99 800 vuonna 2021 ja sopimusten kattavuus on 90,3 %. Määrällistä kasvua vuodesta 2017 on 16 700. Palkkarakennetilastossa vastaava kasvu on selvästi suurempi. Kehitystä ei voi aineistoista suoraan verrata, mutta molempien mukaan järjestäytyneiden yritysten palkansaajien määrä on selvästi kasvanut.

Keskeinen alan työnantajaliitto on Hyvinvointiala HALI, mikä yhdisti vuonna 2017 aiemmat Terveyspalvelualan Liiton ja Sosiaalialan Työnantajat. Alan sopimus on myös Palvelualojen työnantajilla, Hammaslaboratorioliitolla ja Hammaslääkärien

työnantajaliitolla. Terveyspalvelualan Liiton jäsenet ovat lähinnä lääkäriasemia, sairaaloita, kuntoutuslaitoksia ja terveyskylpylöitä, terveyspalveluja antavia vanhainkoteja sekä laboratorio-, fysioterapia- ja röntgenalan yrityksiä. Sosiaalialalla jäseniä ovat mm. vanhuspalveluita, lasten ja nuorten palveluita, vammaispalveluita, varhaiskasvatusta ja mielenterveyspalveluita järjestävät yritykset ja järjestöt. Vuonna 2021 Hyvinvointiala HALIn jäseniä on noin 1 500. Alalla vähintään 30 palkansaajan yrityksissä työskentelee yritysrekisterin mukaan 80 % palkansaajista.

Palkansaajia edustavat lähinnä julkisen sektorin toimihenkilöliitot, Sote ry (Tehyn, Suomen Lähi- ja Perushoitajaliiton ja ERTO:n muodostama neuvottelujärjestö), Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ja Julkis- ja yksityisalojen toimihenkilöliitto Jyty. Salli on Jytyn, Ammattiliitto Pron ja Suomen Terveystenhoitajaliiton yhteistyöjärjestö. Julkisalojen koulutettujen neuvottelujärjestö, Juko, on akavalaisen liittojen muodostama neuvottelujärjestö. Talentia on akavalainen Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö.

Hammaslääkärialan ja terveyspalvelualan rinnakkainen sopimus eivät ole yleissitovia. Vailla yleissitovuutta on myös Henkilökohtaisia avustajia koskeva sopimus. Se ei lautakunnan mielestä ole varsinainen työehtosopimus, koska työnantajat ovat useimmiten yksityishenkilöitä. Sopimuksen luvut eivät ole olleet mukana kattavuustarkasteluissa.

Yleissitovuutta vailla olleita Avaintyönantajat AVAINTA ry:n sopimuksia ei ole enää tarkastettu yleissitovuuden vahvistuslautakunnassa.

Taulukko 25. Terveystenhoito- ja sosiaalipalvelut-alojen työehtosopimukset

		Tietojen ajan- kohta	Järjestä- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestä- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Avaintyönantajat AVAINTA ry:n ja Terveys- ja Sosiaalialan neuvot- telujärjestön välinen sosiaalialaa koskeva tes	2	(18/05)	99	(4 613)	(50 838)	9,1)
Avaintyönantajat AVAINTA ry Terveys- ja sosiaalialan neuvottelujärjestö TSN						

		Tietojen ajan- kohta	Järjestä- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestä- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Avaintyönantajat AVAINTA ry:n työehtosopimus Avaintyönantajat AVAINTA ry Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry, Julkis- ja yksityis- alojen toimihenkilö- liitto Jyty ry, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry, Opetusalan ammattijärjestö OAJ ry, Tekniikka ja terveys KTN ry	2	(17/12)	632	(37 500)	(125 000)	30,0)
Terveyspalvelualan työehtosopimus Hyvinvointiala HALI ry Sosiaali- ja terveysalan neuvottelujärjestö Sote		21/12 (18/12)	179 166	22 165 21 262	25 339 22 549	87,5 94,3)
Terveyspalvelualan työehtosopimus Hyvinvointiala HALI ry Yksityisen Terveys- palvelualan Unioni ry	2 2	21/12 (19/01)	15 8	3 500 2 965	(25 339) (22 549)	13,8 13,1)
Hammaslaboratorioalan työehtosopimus Hammaslaboratorioliitto ry Ammattiliitto PRO ry		22/08 (18/09)	53 80	350 430	630 650	55,6 66,2)
Hammaslääkäreiden työnantajyhdistys ry:n ja Tehy ry:n välinen työehtosopimus Hammaslääkäreiden työnantajyhdistys ry Tehy ry	2 2	22/09 (18/08)	100 200	200 400	2 853 3 118	7,0 12,8)

		Tietojen ajan- kohta	Järjestä- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestä- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Ensihoitopalvelualan työehtosopimus Suomen Sairaankuljetusliitto ry, Hyvinvointiala HALI ry Tehy ry		22/10 (19/01)	18 27	773 1 018	919 1 100	84,1 92,5)
Yksityisen sosiaali- palvelualan työehtosopimus Hyvinvointiala HALI ry JHL ry, Talentia ry, Sote ry, Salli ry		21/12 (18/12)	1 099 1 058	72 540 56 576	80 176 61 767	90,5 91,6)
Työkeskuksia koskeva työehtosopimus Palvelualojen työnantajat PALTA ry Julkisten hyvinvointi- alojen liitto JHL ry		21/12 (17/12)	9 11	234 393	504 700	46,4 56,1)
Henkilökohtaisia avustajia koskeva työehtosopimus Henkilökohtaisten avus- tajien työnantajaliitto ry Julkisten hyvinvointi- alojen liitto JHL ry	2 2	22/05 (18/02)	4 288 3 715	(7 300) (5 500)	(24 000) (17 000)	30,4 32,4)
Yhteensä 2021/2022				99 762	110 421	90,3
Yhteensä 2017/2018				83 044	89 884	92,4

5.12 Muut yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelut

Työehtosopimuksia yhteiskunnallisten ja henkilökohtaisten palvelujen toimi-
alalla ovat yksityisellä sektorilla tehneet melko pienet toisistaan poikkeavat alat.
Sopimuksia on runsaasti elokuva- ja näyttämötaiteissa ja musiikin esittämisessä
sekä muissa kulttuuri- ja viihdepalveluissa. Näiden lisäksi yleissitovia sopimuksia on

bingoalalla ja pesulatoiminnassa. Sopimusten kattavuus on kaikkiaan 18 700 alojen 24 700 palkansaajasta eli 75,7 %. Yritysrekisterin mukaan aloilla on 24100 palkansaajaa. Alan kokonaispalkansaajamäärät ovat laskeneet molemmissa aineistoissa. Palkansaajien määrä järjestäytyneissä yrityksissä on kohonnut työehtosopimusaineistossa 700 ja EK:n palkka-aineistossa 4 100.

Partiotyönantajien sopimus on uusi. Yleissitovuutta vailla on edelleen Vakinaisten muusikkojen teatterityöehtosopimus. Elokuva- ja tv-tuotantoa koskeva sopimus on muuttunut yleissitovaksi. Hiusalan sopimusta ei ole enää uusittu.

Vähintään 30 hengen yrityksissä alalla työskentelee 47,7 % palkansaajista, joten ala koostuu suurelta osin melko pienistä yrityksistä. Sopimusten työnantajaosapuolena ovat useimmin Palvelualan työnantajat PALTA, Matkailu- ja ravintolapalvelut MaRa ry ja Suomen Teatterit. Palkansaajia edustavat taas Palvelualan ammattiliitto, Teatteri- ja Mediatyöntekijät ja Suomen Muusikkojen liitto SAK:sta, Toimihenkilöliitto Erto, Pro ja Kirkon alat STTK:sta ja Suomen ammattivalmentajat, Akavan Erityisalat, Kirkon Akateemiset ja Ammattiliitto Jyty Akavasta.

Taulukko 26. Muiden yhteiskunnallisten ja henkilökohtaisten palveluiden työehtosopimukset

		Tietojen ajan- kohta	Järjestä- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestä- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Sosiaalialan järjestöjä koskeva työehtosopimus		21/12 (19/01)	322 290	5 004 4 915	6 000 6 000	83,4 81,9)
Hyvinvointiala HALI ry Toimihenkilöliitto ERTO ry						
Urheilujärjestöjä koskeva tes		21/12 (17/12)	49 59	810 757	900 1 000	90,0 75,7)
Palvelualojen työnantajat PALTA ry Julkisten hyvinvointi- alojen liitto JHL ry						

		Tietojen ajan- kohta	Järjestä- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestä- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Urheilujärjestöjen valmentajien työehtosopimus Palvelualojen työnantajat PALTA ry YTN, Suomen ammatti- valmentajat SAVAL ry		22/07 (18/09)	- -	100 100	200 160	50,0 62,5)
Elokuva- ja tv-tuotantoa koskeva työehtosopimus Palvelualojen työnantajat PALTA ry Teatteri- ja Mediatyön- tekijät ry, Suomen Journalistiliitto ry	2	23/03 (18/02)	42 21	1 189 573	2 594 4 500	45,8 12,7)
Elokuvateattereita koskeva työehtosopimus Palvelualojen työnantajat PALTA ry Palvelualojen ammatti- liitto PAM ry		22/06 (19/03)	5 5	444 365	700 700	63,4 52,1)
Näyttelijöiden teatterityöehtosopimus Suomen Teatterit ry Suomen Näyttelijäliitto ry		22/05 (17/11)	67 52	1 192 1 036	1 193 1 153	99,9 89,9)
Teatterialan työehtosopimus Suomen Teatterit ry Teatteri- ja Mediatyöntekijät ry		22/05 (18/12)	51 54	2 137 1 813	2 711 2 480	78,8 73,1)
Tilapäisten teatterimuusikkojen työehtosopimus Suomen Teatterit ry Suomen Muusikkojen liitto ry		22/05 (17/11)	67 52	337 442	456 788	73,9 56,1)

		Tietojen ajan- kohta	Järjestä- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestä- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Vakinaisten muusikkojen teatterityöehtosopimus	2 2	22/05 (17/11)	67 50	18 14	112 110	16,1 12,7)
Suomen Teatterit ry Suomen Muusikkojen Liitto ry						
Huvi-, teema- ja elämys- puistoja koskeva tes		22/07 (18/04)	29 28	960 950	- -	- -)
Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry						
Tanssinopettajien työehtosopimus		22/09 (18/05)	81 92	525 498	850 800	61,8 62,3)
Suomen Tanssioppi- laitosten Liitto ry, PALTA ry Teatteri- ja Mediatyöntekijät ry						
Ohjelmapalvelualan työehtosopimus		22/08 (18/03)	66 56	482 398	600 700	80,3 56,9)
Matkailu- ja Ravintolapalvelut ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry						
Museoiden työehtosopimus		22/11 (18/06)	24 24	452 404	732 678	61,7 59,6)
Palvelualojen työnantajat PALTA ry Akavan Erityisalat ry						
Golf-alan työehtosopimus		22/09 (18/09)	79 81	913 998	1 600 1 458	57,1 68,4)
Palvelualojen työnantajat PALTA ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry						

		Tietojen ajan- kohta	Järjestä- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestä- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Hiihtokeskusalan työehtosopimus Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry		22/07 (16/12)	36 32	785 729	1 000 1 000	78,5 72,9)
Bingotyöntekijöitä koskeva työehtosopimus Palvelualojen työnantajat PALTA ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry		22/06 (19/01)	6 7	28 39	30 50	93,3 78,0)
Tekstiilihuoltoalan työehtosopimus Yhteinen Toimialaliitto ry, Tekstiilihuoltoliitto ry Teollisuusliitto ry		22/08 (18/02)	40 45	1 550 1 500	1 939 1 753	79,9 85,6)
Tekstiilihuoltoalan toimihenkilöiden työehtosopimus Yhteinen Toimialaliitto ry, Tekstiilihuoltoliitto Ammattiliitto PRO ry		21/12	40	340	501	67,9
Hiusalan työehtosopimus Suomen Hiusyrittäjät ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry		(17/08)	320	1 172	2 672	43,9)
Kristillisiä järjestöjä koskeva työehtosopimus Palvelualojen työnantajat PALTA ry Kirkon akateemiset AKI ry, Kirkon alat ry		21/12 (18/01)	32 29	1 304 1 289	2 450 2 500	53,2 51,6)

		Tietojen ajan- kohta	Järjestä- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestä- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Partiotyönantajia koskeva tes	10	22/03	4	98	98	100,0
PALTA ry Ammattiliitto Jyty ry						
Yhteensä 2021/2022				18 668	24 666	75,7
Yhteensä 2017/2018				17 992	28 502	63,1

5.13 Alkutuotanto

Alkutuotannossa, johon sisältyvät tässä myös turvetuotanto ja malmikaivokset, on yleissitovuusratkaisujen perusteella 44 500 palkansaajaa ja heistä 33 400 työskentelee järjestäytyneen työnantajan palveluksessa. Laskelmien mukaan palkansaajien määrä alalla on lisääntynyt 8 500 ja järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien palkansaajien määrä on kohonnut 5 400. Työehtosopimusten kattavuus on laskenut vähän vuodesta 2017, 77,9 %:sta 75,1 %:iin.

Alkutuotanto ei sisälly palkkatilastointeihin. Yritysrekisterin mukaan alalla on palkansaajia 25 200. Tilastointiperusteet voivat alalla olla hyvinkin erilaiset kausivaihtelujen takia, mikä selittää eroa yleissitovuusratkaisujen laskelmiin ainakin osittain. Vähintään 30 henkilöä työllistävässä yrityksissä on työssä 34 % palkansaajista. Luvut eivät sisällä yrittäjiä.

Työnantajina sopimuksissa ovat useimmin Maaseudun Työnantajaliitto, Palvelu-alojen työnantajat PALTA, Koneyrittäjät ja Yksityismetsätalouden Työnantajat. Palkansaajia edustavat lähinnä Teollisuusliitto ja METO - Metsäalan Asiantuntijat.

Alan kaikki sopimukset ovat yleissitovia. Metsätaimien sopimusta ei ole enää uusittu.

Taulukko 27. Alkutuotannon työehtosopimukset

		Tietojen ajan- kohta	Järjestä- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestä- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Maaseutuelinkeinojen työehtosopimus Maaseudun Työnantajaliitto ry Teollisuusliitto ry		21/12 (18/06)	963 890	9 308 6 407	16 300 11 063	57,1 57,9)
Neuvonta-alan runkosopimus Palvelualojen työnantajat PALTA ry Agronomiliitto ry, Jyty ry, Pro ry, JHL ry		21/06 (18/05)	81 83	1 389 1 473	1 590 1 670	87,4 88,2)
Viher- ja ympäristö- rakennusalan työehtosopimus Maaseudun Työnantajaliitto ry Teollisuusliitto ry		21/12 (18/11)	200 146	4 993 2 095	5 400 2 500	92,5 83,8)
Puutarha-alan työehtosopimus Maaseudun Työnantajaliitto ry Teollisuusliitto ry		21/12 (18/03)	253 274	4 731 3 964	5 555 4 221	85,2 93,9)
Seminologien ja keino- siemennysasemien tes Palvelualojen työnantajat PALTA ry Maataloustoimi- henkilöjärjestöjen liitto ry		21/12 (18/05)	4 4	260 317	260 317	100,0 100,0)
Metsäalan työehtosopimus Maas. Ta.liitto, Metsä- hallitus, Metsäpalvelu- työnantajat, Yksityis- metsätalouden Työnantajat ry Teollisuusliitto ry		22/04 (18/03)	103 109	1 749 1 903	3 000 3 000	58,3 63,4)

		Tietojen ajan- kohta	Järjestä- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestä- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Metsäalan toimihenkilöitä koskeva työehtosopimus Metsäteollisuus ry METO ry - Metsäalan asiantuntijat ry		20/04 (18/03)	12 13	1 260 1 300	1 500 1 500	84,0 86,7)
Metsäkonealan työehtosopimus Koneyritysten liitto ry Teollisuusliitto ry		22/03 (18/03)	1 405 1 395	5 200 5 000	5 800 5 250	89,7 95,2)
Metsänhoitoyhdistysten toimihenkilöitä koskeva työehtosopimus Yksityismetsätalouden Työnantajat ry Metsäalan Asiantuntijat METO ry		22/03 (18/12)	81 93	1 120 1 106	1 140 1 120	98,2 98,8)
Taimitarha-alan työehtosopimus Yksityismetsätalouden Työnantajat ry Teollisuusliitto ry		21/12 (18/02)	6 6	467 395	515 475	90,7 83,2)
Metsätaimitarhojen työehtosopimus Palvelualueiden työnantajat PALTA ry METO-Metsäalan Asiantuntijat ry		(16/12)	4	25	30	83,3)
Turvetuotantoalan työehtosopimus Koneyritykset ry Teollisuusliitto ry		21/12 (18/12)	208 237	1 023 1 563	1 230 1 880	83,2 83,1)

		Tietojen ajan- kohta	Järjestä- tyneitä yrityksiä	Palkansaajia järjestä- tyneissä yrityksissä	Palkan- saajia sopimus- alalla	Katta- vuus %
Turkistuotantoalan työehtosopimus		21/12 (18/06)	52 50	572 930	636 1 172	89,9 79,4)
Maaseudun Työnantajaliitto Teollisuusliitto ry						
Malmikaivosten työehtosopimus		20/12 (18/06)	8 17	1 329 1 558	1 530 1 800	86,9 86,6)
Teknologiateollisuuden työnantajat ry Metallityöväen Liitto ry						
Yhteensä 2021/2022				33 401	44 456	75,1
Yhteensä 2017/2018				28 036	35 988	77,9

6 Työehtosopimusten kattavuus, yleissitovuus ja sopimusten piiriin kuuluvien osuus

Taulukko 28. Työehtosopimusten kattavuus yleissitovuusratkaisujen ja palkkarakennetilaston perusteella toimialoittain vuonna 2021 yksityisellä sektorilla

	työehtosopimusratkaisut			palkkarakennetilasto			palkan- saajia väh. 30 hengen yrit. %
	palkan- saajia järj. yrit.	palkan- saajat	katta- vuus %	palkan- saajia järj. yrit.	palkan- saajat	katta- vuus %	
Teollisuus	225 498	304 857	74,0	238 284	298 935	79,7	83,0
Elintarviketeollisuus	24 221	32 649	74,2	28 316	32 724	86,5	84,2
Mekaaninen metsäteollisuus, puusepänteollisuus	11 829	17 223	68,7	9 263	23 021	40,2	76,6
Paperi- ja puumassateollisuus	14 066	15 500	90,7	17 432	18 656	93,4	96,4
Paino- ja kustannustoiminta	10 002	12 153	82,3	13 610	13 770	98,8	77,9
Tekstiiliteollisuus	3 367	3 600	93,5	2 910	4 044	72,0	61,2
Kenkä- ja nahkateollisuus	630	749	84,1	765	865	88,4	79,2
Kemianteollisuus	29 164	38 757	75,2	27 580	30 577	90,2	88,4
Rakennustuoteteollisuus	10 044	12 624	79,6	10 337	11 049	93,6	84,0
Teknologiateollisuus	122 175	171 602	71,2	128 071	164 229	78,0	82,1
Energia-ala	14 520	14 945	97,2	16 123	23 641	68,2	75,6
Rakennusala	71 373	92 594	77,1	105 411	135 170	78,0	49,3
Maa- ja vesirakentaminen	15 269	18 500	82,5	14 102	15 126	93,2	77,1
Talonrakennus	56 104	74 094	75,7	91 309	120 044	76,1	45,8
Kauppa	140 233	200 904	69,8	173 140	201 082	86,1	63,6
Autokauppa ja huolto	20 036	33 176	60,4	16 469	33 831	48,7	60,1

	työehtosopimusratkaisut			palkkarakennetilasto			palkan- saajia väh. 30 hengen yrit. %
	palkan- saajia järj. yrit.	palkan- saajat	katta- vuus %	palkan- saajia järj. yrit.	palkan- saajat	katta- vuus %	
Kauppa	120 197	167 728	71,7	156 671	167 251	93,7	64,3
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	55 800	67 200	83,0	40 358	40 006	100,9	42,5
Liikenne	52 394	83 447	62,8	68 287	85 073	80,3	60,8
Rautatieliikenne	5 630	5 965	94,4	3 293	3 252	101,3	99,8
Muu liikenne, varastointi, rahtaus	46 764	77 482	60,4	64 994	81 821	79,4	59,2
Posti ja tele	33 910	38 156	88,9	22 673	23 156	97,9	92,7
Postin toiminta	19 066	20 556	92,8	12 467	11 889	104,9	94,0
Teleliikenne	14 844	17 600	84,3	10 206	11 267	90,6	91,3
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	30 348	33 216	91,4	43 203	40 778	105,9	84,6
Kiinteistö-, tutkimus-, liike-elämän palvelut	141 865	257 369	55,1	199 652	293 082	68,1	69,9
Tietotekniikan palveluala	19 941	60 878	32,8	58 010	66 467	87,3	74,1
Muut liike-elämän palvelut	121 924	196 491	62,1	141 642	226 615	62,5	68,7
Koulutus	59 936	68 125	88,0	59 709	5 573	1 071,4	55,4
Terveystenhoito- ja sosiaalipalvelut	99 762	110 421	90,3	92 248	84 496	109,2	80,0
Muut yhteiskunnalliset ja henkilökoht. palvelut	18 668	24 666	75,7	23 292	24 111	96,6	47,7
Alkutuotanto	33 401	44 456	75,1	3 445	25 225	13,7	34,0
Yhteensä (ei sisällä alkutuotantoa)	944 307	1 311 900	72,0	1 082 380	1 255 103	86,2	69,5
Yhteensä	977 708	1 356 356	72,1		1 280 328		68,8

Yleissitovuuden vahvistamislautakunnan käsittelemien alkuvuonna 2022 voimassa olevien työehtosopimusten piirissä oli kaikkiaan 977 708 järjestäytyneen työnantajan palveluksessa olevaa palkansaajaa. Luku kuvastaa normaalisitovien työehtosopimusten piiriin kuuluvien määrää ja mukana ovat myös yleissitovuutta vailla olevien, normaalisitovien, sopimusten luvut. Kaikkiaan sopimusaloilla oli vahvistamislautakunnan laskelmien mukaan 1 356 356 palkansaajaa ja tämän mukaan työehtosopimusten kattavuus, järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien palkansaajien osuus kaikista tarkistettujen työehtosopimusten sopimusalojen palkansaajista, oli 72,1 % kaudella 2021/2022. Vuosina 2017/2018 vastaava osuus oli 76,1 %. Tuolloin järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa oli 977 252 ja sopimusaloilla kaikkiaan 1 284 762 palkansaajaa. Palkansaajien määrä on lisääntynyt vuodesta 2017 71 600 ja järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien määrä on lisääntynyt 450. Näin kattavuus on työehtosopimuslaskelmien mukaan alentunut kaikkiaan 4 prosenttiyksikköä.

Tässä kattavuus on laskettu osuutena työehtosopimusten yleissitovuuden vahvistamislautakunnan muistioissa ilmoitetusta sopimusalojen palkansaajien kokonaismäärästä. Tämä palkansaajien kokonaismäärän kehitys ei aina vastaa yleistä palkansaajien määrän kehitystä. Eron syitä pohditaan myöhemmin.

Työehtosopimusten kattavuus ei kaudella 2021/2022 alita 50 prosenttia millään taulukossa kuvatulla toimialalla. Alimmillaan n. 60 prosentissa se on kiinteistö-, tutkimus- ja liike-elämän palveluissa ja liikenteessä. Kaupassa ja alalla muut yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelut osuus on noin 70 %. Kaikilla näillä aloilla palkansaajia on suhteellisesti keskimääräistä enemmän alle 30 henkilöä työllistävissä yrityksissä, mikä näkyy taulukon oikeanpuolimmaisesta sarakkeesta. Muissa yhteiskunnallisissa ja henkilökohtaisissa palveluissa isoimpien yritysten palveluksessa on 47,7 %, liikenteessä 60,8 % ja kaupassa 63,6 %. Kaikkien alojen keskiarvo on 68,8 %. Tämä yritysrekisteristä laskettu keskiarvo oli vuonna 2017 64,8 %. EK:n jäsenenä on pääasiallisesti vähintään 30 hengen yrityksiä ja ne ovat verraten hyvin järjestäytyneitä. Teollisuudessa vähintään 30 henkilöä työllistävissä yrityksissä toimii 83 % palkansaajista ja työehtosopimusten kattavuus alalla on 74 %.

Taulukossa 28 esitetään myös palkkarakennetilastosta saadut EK:n jäsenyritysten palveluksessa olleiden palkansaajien lukumäärät ja yritysrekisteriin pohjaavat alan kaikkien yritysten palkansaajien määrät vuodelta 2021. EK:n jäsenyritysten palveluksessa on EK:n palkkarakenneaineiston mukaan kaikkiaan 1 082 400 palkansaajaa vuonna 2021.

Vuonna 2017 vastaava määrä oli 882 900 ja kasvua on liki 200 000. Eroon vaikuttaa se, että Tilastokeskus pienensi tilastoon täydennysaineistoksi kerättävän aineiston otoskokoa ja muutti samalla koko aineiston korotuskertoimia vuonna 2020. Tilastokeskuksen oma kysely kohdistetaan aloille, joilla on paljon pieniä yrityksiä ja ylisuuri muutos näkyy juuri niissä. Näitä aloja on rakentamisessa, vähittäiskaupassa, liikenteessä tavarankuljetuksessa, tietotekniikan palvelualalla, liike-elämän kiinteistö- ja asiantuntijapalveluissa ja terveys- ja sosiaalipalveluissa. Näillä aloilla kattavuusprosentit ovat siis vertailuaineistoissa liian korkeat. Muilla aloilla tätä virhettä ei näy ja siksi EK-aineiston luvut esitetään yhä taulukossa 28.

Yliopistot (n. 34 000 palkansaajaa vuonna 2021) eivät ole mukana yritysrekisteriaineistossa. Kun ne huomioidaan palkansaajien yksityissektorin kokonaislukumäärässä, työehtosopimusratkaisuissa palkansaajien määrä on kaikkiaan 1 314 300, mikä on 42 000 enemmän kuin yritysrekisterissä.

Tarkasteltavien tilastojen erot ovat aiemminkin olleet suuret aloilla, joilla on paljon osa-aikaisia ja lyhytaikaisia työsuhteita. Näitä ovat liikenteen, rahtauksen ja varastoinnin toimiala rautatieliikenne pois lukien, kauppa, rakentaminen sekä kiinteistö-, tutkimus- ja muut liike-elämän palvelut. Työssäkäyntitilastossa ovat mukana osa-aikaiset yhtenä yksikkönä. Yritysrekisterissä osa-aikaiset on yhdistetty kokoaikaisiksi työllisiksi ja yksityisen sektorin palkkailmoitusaineistossa mukana ovat osa-aikaisuuksien lisäksi joskus myös tilapäiset työsuhteet erillisinä. Yleissitovuusratkaisujen laskelmissa työssäkäyntitilaston tietoja yleensä tarkennetaan työehtosopimuskohtaisesti ja pyritään karsimaan mahdolliset työsuhteiden päällekkäisyydet mm. muuttamalla osa-aikaisuudet ja lyhytaikaiset työsuhteet henkilötyövuosiksi. Lisäksi lautakunnan laskelmiin voi sisältyä tilastoista poikkeavia sopimusalatäsmennyksiä. Poikkeamia aiheuttaa myös vuokratyöntekijöiden luokittelu. Työvoimatutkimuksen mukaan heitä oli 60 000 vuonna 2021 ja heistä suuri osa jää vahvistamislautakunnan laskelmista pois, koska heidän toimialansa on epäselvä. Tämä alentaa mm. rakentamisen toimialan palkansaajien määrää työehtosopimusratkaisuissa.

Palkansaajien lukumäärät ja kattavuusprosentit poikkeavat aineistojen välillä myös aloilla, joilla julkisen sektorin osuus on ollut vähentymässä. Näitä ovat terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut sekä koulutus. Varsinkin terveydenhuollossa on tapahtunut toimintojen ulkoistamista ja yksityistämistä ja alat ovat kokeneet suuria muutoksia. Eroihin vaikuttanee myös se, että näillä aloilla toimii paljon yleishyödyllisiä yhteisöjä ja kolmannen sektorin toimijoita, joiden asema julkisen ja yksityisen sektorin välillä on täsmentymätön ja siten ne voivat aiheuttaa tilastoinnin ristiriitaisuuksia. Esimerkiksi koulutuksen luvuissa näkyy erilainen korkeakoulujen tilastoinneissa poikkeava luokitus.

Joillakin aloilla esiintyvistä suurista eroista huolimatta palkkarakennetilastoihin pohjaava aineisto tukee monilla sopimusaloilla yleissitovuusratkaisuista kerätyn aineiston tuloksia.

Yleissitovuuden vahvistamislautakunnan työehtosopimuksittaiset laskelmat ovat tässä tutkimuksessa käytetyistä aineistoista keskeinen lähde tarkasteltaessa normaalisitovuuden ja yleissitovuuden kehitystä. Seuraavassa esitetään kehitys vuosien 2017 ja 2021 välillä. Yliopiston luvut on poistettu luvuista. Muutoin taulukossa säilytetään vahvistamislautakunnan laskelmat alkuperäisinä, eikä muutoksia niihin ole tehty.

Keskeiset työehtosopimuksia koskevat vahvistamislautakunnan muistioihin perustuvat lukumäärätiedot esitetään taulukossa 29.

Taulukko 29. Yleissitovuuden ja normaalisitovuuden piirissä olevat palkansaajat vuosina 2017 ja 2021 työehtosopimusratkaisujen mukaan

	2017	2021
ys. sopimus, järjestäytynyt yritys	904 964	889 568
ys. sopimus, järjestäytymätön yritys	269 311	292 319
yleissitova sopimus yhteensä	1 174 275	1 181 887
ei ys. sopimus, järjestäytynyt yritys	40 288	54 140
ei ys. sopimus, järjestäytymätön yritys	38 199	63 029
ei yleissitova sopimus yhteensä	78 487	117 169
järjestäytyneissä yrityksissä yhteensä	945 252	943 708
järjestäytymättömissä yhteensä	307 510	355 348
palkansaajia yhteensä	1 252 762	1 299 056
yksityissektorin työehtosopimusten piirissä olevat palkansaajat	1 214 563	1 236 027

Työehtosopimusten kattavuus. Normaalisitovuuden piirissä ovat järjestäytyneiden yritysten palkansaajat, joita oli kaikkiaan 945 252 vuonna 2017 ja 943 702 vuonna 2021.

Yleissitovuuden perusteella työehtosopimusten piiriin tuli vuonna 2017 269 311 vuonna 2021 292 319 palkansaajaa.

Yleissitovan sopimuksen piirissä oli vuonna 2017 kaikkiaan 1 174 275 ja vuonna 2021 1 181 887 palkansaajaa.

Työehtosopimusten vaikutusalueella ovat järjestäytyneiden yritysten palkansaajien lisäksi myös yleissitovuuden takia sopimusten piiriin kuuluvat. Vuonna 2017 työehtosopimusten piirissä oli kaikkiaan 1 214 563 ja vuonna 2021 1 236 027 palkansaajaa.

Taulukossa 30 esitetään keskeisiä tunnuslukuja, joissa edellä saadut lukumäärät suhteutetaan työssäkäyntitilaston yksityisen sektorin palkansaajien määriin. Edelleen yliopistot puuttuvat laskelmista.

Taulukko 30. Työehtosopimusten kattavuus, yleissitovuus ja työehtosopimusten piirissä olevien osuus % yksityisen sektorin palkansaajista vuosina 2017 ja 2021.

	2017	2021
Kattavuus, normaalisitovuus	65,2	64,0
Yleissitovuus	18,6	19,9
Sopimusten piirissä	83,8	83,9
Palkansaajia	1 449 192	1 473 657

Työehtosopimusten piiriin kuuluvien osuus on taulukon 4 mukaan kohonnut yksityisellä sektorilla 0,1 prosenttiyksikköä vuodesta 2017 vuoteen 2021. Vuonna 2017 osuus oli 83,8 % ja vuonna 2021 83,9 %. Järjestäytyneissä yrityksissä oli vuonna 2017 yksityisen sektorin palkansaajista 65,2 % ja 64 % vuonna 2021. Kattavuus on siis laskenut 1,2 prosenttiyksikköä vuodesta 2017 vuoteen 2021, kun osuus lasketaan työssäkäyntitilaston luvuista.

Edellä olevat laskelmat eivät ole täysin tarkat. Vahvistamislautakunnan muistioiden työnantajajärjestöiltä saamien palkansaajatietojen ajankohta on joidenkin sopimusten osalta aikaisempi kuin työssäkäyntitilastoista käytetty vuosi 2021. Vuosien 2017–2021 osalla tämä ero korostuu, koska palkansaajien kokonaismäärä on kasvanut. Yksityissektorilla on vuonna 2021 työssäkäyntitilaston mukaan 24 000 palkansaajaa enemmän kuin vuonna 2017.

Merkitystä on lisäksi sillä, että osa-aikaisuus ja lyhytaikaiset työsuhteet on laskettu tilastoissa eri tavoin. Työssäkäyntitilastossa osa-aikainen käsitellään yhtenä palkansaajana, kun taas lautakunnan muistioissa joillakin paljon epätyypillisiä työsuhteita sisältävillä sopimusaloilla osa-aikaiset ja lyhytaikaiset työsuhteet muutetaan koko-aikaisiksi palkansaajiksi tai henkilötyövuosiksi, mikä pienentää järjestäytyneissä yritysten palveluksessa olevien palkansaajien lukumäärää. Tässä esitettävät kattavuusluvut saattavat siten olla jonkin verran todellisia kattavuuslukuja pienempiä.

Vuosien 2017 ja 2021 aineistot ja laskelmat on koottu samoin perustein ja vahvistamislautakunnan muistioiden yhdenmukaisuus ajankohtien välillä on tarkistettu. Vuodet ovat siten verrannollisia keskenään. Yhdenmukaisuutta lisää vielä se, että tarkasteltavat työehtosopimukset ovat pysyneet liki samoina.

Taulukko 31. Työehtosopimusten piiriin kuuluvat palkansaajat vuosina 2017 ja 2021.

	2017			2021		
	palkan- saajat	työehtosopimusten piirissä		palkan- saajat	työehtosopimusten piirissä	
	N	N	%	N	N	%
Valtio	122 323	122 323	100,0	130 698	130 698	100,0
Kunta	521 451	521 451	100,0	525 218	525 218	100,0
Valtioenemmistöinen Oy	56 004			46 229		
Yksityinen sektori	1 393 188			1 427 428		
Tutkimuksessa mukana	1 449 192	1 214 563	83,8	1 473 657	1 236 027	83,9
Yhteensä	2 092 966	1 858 337	88,8	2 129 573	1 891 943	88,8

Taulukossa 31 on laskettu työehtosopimusten piiriin kuuluvien palkansaajien osuus vuosina 2017 ja 2021 työssäkäyntitilaston palkansaajien määrästä. Valtion ja kunnan palveluksessa olevien katsotaan kuuluvan työehtosopimusten piiriin ja valtioenemmistöiset osakeyhtiöt kuuluvat yksityiselle sektorille. Työehtosopimusten piiriin kuuluvien osuus yksityisen sektorin palkansaajista oli vuonna 2017 83,8 % ja vuonna 2021 83,9 %. Kaikkiaan yksityisen sektorin työehtosopimusten ja julkisen alan sopimusten piiriin kuului vuonna 2017 88,8 % ja vuonna 2021 myös 88,8 % palkansaajista.

Edellä olevat luvut kuvaavat varsinaisten työehtosopimusten piiriin kuuluvien määriä ja osuuksia. Tässä tarkastellut sopimukset ovat työnantaja- ja palkansaajaliittojen välisiä. Palkansaajaliitot solmivat myös melko runsaasti työehtoja koskevia sopimuksia, joissa työnantajaosapuolena ovat yksittäiset yritykset. Näitä sopimuksia vahvistamislautakunta ei käsittele. Nämä yrityskohtaiset työehtosopimukset eivät voi olla yleissitovia, koska yleissitovuuden edellytyksenä on sopimuksen valtakunnallisuus. Yrityskohtaiset työehtosopimukset jäävät vahvistamislautakunnan ratkaisujen ulkopuolelle. Ne kuuluvat yleissitovuuden piiriin silloin, kun ne on solmittu aloilla, joilla on voimassa oleva yleissitova työehtosopimus. Vahvistamislautakunnan muistioita näistä sopimuksista ei ole ja yrityskohtaisten työehtosopimusten palkansaajien määrät jäävät pois edellä olevista taulukoista.

Taulukoista ovat poissa myös palkansaajat, jotka ovat yksityishenkilön palveluksessa. Alalla ei ole yleissitovaa työehtosopimusta eikä toiminta ole vakiintunutta. Tällaisia palkansaajia on varsinkin sosiaalialalla avohoidossa ja kiinteistöhoitoalalla. Heitä on vahvistamislautakunnan selvitysten mukaan kaikkiaan noin 18 500.

7 Työmarkkinoiden kehitysnäkymiä

Järjestäytyneen työnantajan palveluksessa olevien osuuden mukainen kattavuus on vuosien 2017 ja 2021 välillä työehtosopimusten vahvistamislautakunnan laskelmien mukaan laskenut 4 prosenttiyksikköä. Työssäkäyntitilastoon verrattuna osuus on noussut 0,1 prosenttiyksikköä. Eroa selittävät osin tilastointierot ja käytettyjen tilastojen eriaikaisuus, mikä työllisyyden lisääntyessä nostaa palkansaajien kokonaismäärää työssäkäyntitilastossa ja sitä kautta alentaa kattavuuslukuja työehtosopimusaineistossa. Voinee todeta, että työehtosopimusten kattavuus on laskenut, mutta ei kuitenkaan kovin paljon.

Työehtosopimusaineiston mukaan kattavuus on vähintään noin 90 % sosiaali- ja terveyspalveluissa, koulutuksessa, energia-alalla, rahoitus- ja vakuutustoiminnassa sekä posti- ja teleliikenteessä. Sosiaali- ja terveysalaa lukuun ottamatta palkansaajien määrä näillä aloilla on laskenut tai pysynyt lähes ennallaan ja muutokset järjestäytyneiden yritysten palkansaajien määrässä ovat pieniä. Sosiaali- ja terveyspalveluissa taas järjestäytyneen työnantajan palveluksessa on yli 20 000 palkansaajaa enemmän kuin edellisessä tutkimuksessa.

Eniten kattavuus on työehtosopimusratkaisujen mukaan kohonnut kaupan alalla, missä yhtenä syynä on alan toimijoiden keskikoon kasvu. Palkansaajien lukumäärä alalla on vähentynyt 7000 vuodesta 2017 ja järjestäytyneen työnantajan palveluksessa olevien määrä on lisääntynyt 17000. Kasvusta osa saattaa selittyä osa-aikaisuuden ja lyhytaikaisten töiden lisääntymisellä ja niiden toisistaan poikkeavalla laskentatavalla, mutta ero on kuitenkin selkeä. Kattavuusprosentti alalla on kuitenkin yhä vain 71,7, mikä on lähellä kaikkien alojen keskiarvoa.

Kattavuus on laskenut suurista toimialoista eniten teknologiateollisuudessa ja tietotekniikan palvelualalla. Järjestäytyneen työnantajan palveluksessa olevien palkansaajien osuus on laskenut teknologiateollisuudessa noin 18 prosenttiyksikköä, 71,2 prosenttiin. Alan palkansaajamäärä on lisääntynyt vahvistamislautakunnan laskelmien mukaan 17000 ja järjestäytyneen työnantajan palveluksessa olevien määrä vähentynyt 15000. Tietotekniikan palveluala on myös kasvanut noin 13 000 palkansaajalla ja järjestäytyneen työnantajan palveluksessa olevien määrä on vähentynyt 7 000. Alan kattavuusprosentti on pienin, 32,8 %. Näillä aloilla

kattavuuden lasku selittyy ainakin osin työnantajatahon sopimustoiminta- ja järjestömuutoksilla. Aloille perustettuun uuteen työnantajaliittoon oli vuoden 2021 lopussa liittynyt vasta osa aiemmin järjestäytyneistä yrityksistä.

Työmarkkinasuhteiden hoito näyttäisi olevan helpompaa suurissa yksiköissä, joissa osapuolten järjestäytyminen on suhteellisesti korkealla. EK:n jäsenyritysten palkansaajista valtaosa toimii vähintään 30 henkilöä työllistävässä yrityksessä ja niiden toimialaliitot ovat tutkimusajankohtana mukana työehtosopimuksissa. Palkansaajaliitoilla on puolestaan parhaat mahdollisuudet organisoitua suurissa yrityksissä. Yhteistoimintalaissa työelämän suhteita säädellään eniten suurimmissa yrityksissä. Laki koskee vähintään 20 hengen yrityksiä.

Yritysrekisteritilastojen mukaan vähintään 30 hengen yritysten osuus kaikista palkansaajista on kasvanut hieman vuosien 2017 ja 2021 välillä. Vuonna 2017 osuus oli 64,8 % ja vuonna 2021 68,8 %. Useimmilla toimialoilla muutos on erittäin vähäistä, muutama prosenttiyksikkö ylös- tai alaspäin. Terveys- ja sosiaalitoimissa osuus on kasvanut 10 ja koulutuksessa 5 prosenttiyksikköä. Niissä yksityistyminen ja epäyhtenäinen luokittelu haittaavat kuitenkin kehityksen seurantaan. Kaupassa ja liike-elämän palveluissa nousua on 4 prosenttiyksikköä ja teollisuudessa osuus on kasvanut 3 prosenttiyksikköä.

Julkiset palvelut ovat monella toimialalla keskittyneet paljolti suuriin yksiköihin ja niissä järjestäytyminen on ollut korkealla tasolla. Postin toiminnan ja rautatie liikenteen sekä monien muiden valtion ja kuntien suurten laitosten siirtyminen yksityiselle sektorille toi mukanaan sekä työnantajien että palkansaajien osalta lähes täysin järjestäytyneitä yksiköitä. Kaikkiaan tämä kehitys on vaikuttanut yksityisellä sektorilla hieman sekä työnantajien että palkansaajien järjestäytymistä nostavasti. Työehtosopimusten osalla se hidastaa nyt kattavuuden laskua yksityisellä sektorilla ja palkansaajien osalla yksityisen sektorin järjestäytymisasteen laskua. Yksityistymistä on tapahtunut runsaimmin koulutuksessa ja terveys- ja sosiaalialalla, jotka kuuluvat vielä tällä hetkellä suurelta osin julkiselle sektorille. Näillä aloilla palkansaajien järjestäytyminen on pysynyt korkealla tasolla. Näiden alojen työnantajataho näyttäisi työehtosopimusten perusteella järjestäytyvän herkästi työnantajaliittoon. Jatkossa paljon riippunee siitä, mitä toimintoja ja millaisia yksiköitä yksityistetään ja minkälaiseksi yritys rakenne näiden siirtyvien alojen ja yksiköiden osalta muodostuu.

Suomessa on ajan saatossa esiintynyt neljän tasoisia työmarkkinasopimuksia. Ensiksi tulopoliittinen kokonaisratkaisu, jossa osapuolina ovat työnantajien ja palkansaajien keskusjärjestöt ja valtio. Toinen taso on keskitetty työmarkkinaratkaisu, jossa työehtosopimusten yleislinjoista sovitaan työmarkkinaosapuolten

keskusjärjestöjen kesken. Kolmas taso on liittokohtaiset sopimukset. Tällä tasolla työnantaja- ja palkansaajaliitot neuvottelevat sopimusten ehdoista sopimusaloittain. Lopuksi vielä yrityskohtainen sopiminen, jossa sopimukset solmitaan yritysten ja palkansaajaliittojen edustajien välillä. Suomessa on esiintynyt näitä kaikkia. Tiukkoina taloudellisina aikoina on joskus ajauduttu kohti yleisiä ratkaisuja.

Tasojen painotuksista työmarkkinaosapuolet ovat ajoittain vahvasti eri mieltä. Osa työnantajajärjestöistä haluaisi viedä sopimukset laajalti yritys- ja paikallisen sopimisen tasolle. Tutkimuskaudella metsäteollisuudessa ja teknologiateollisuudessa työnantajajärjestöt ovat lakanneet solmimasta valtakunnallisia liittojen välisiä työehtosopimuksia ja aloilla pyritään lisäämään yrityskohtaista sopimista. Tämän tutkimuksen tarkasteluajankohtana metsäteollisuudessa ovat voimassa vielä vanhat vuodenvaihteessa 2021/2022 päättyneet sopimukset eikä muutos näy kattavuuslaskelmissa. Tässä tutkimuksessa mukana olevien mekaanisen metsäteollisuuden ja paperi- ja puumassateollisuuden työehtosopimusten sopimusaloilla toimi yleisistovuuden vahvistamislautakunnan laskelmien mukaan kaikkiaan noin 25 000 palkansaajaa vuonna 2021, mikä on noin 2 % yksityisen sektorin palkansaajista. Teknologiateollisuudessa työnantajien järjestäytyminen uuteen liittoon alkoi vuonna 2021 ja oli vuoden lopussa kesken, mikä alentaa hieman järjestäytyneiden yritysten palveluksessa olevien palkansaajien määrää.

Työehtosopimustilanne on muuttumassa. Tällä hetkellä ollaan vielä tilanteessa, jossa käydään enimmäkseen liittokohtaisia sopimusaloittaisia neuvotteluja. Taso, jolla työmarkkinaratkaisut tehdään, vaikuttaa suuresti työehtosopimusten kohtaloon sekä keskusjärjestöjen ja liittojen asemaan. Yrityskohtainen sopiminen heikentäisi työehtosopimusten merkitystä ja työmarkkinaosapuolten keskeistä roolia niiden solmimisessa. Tämän tutkimuksen perusteella työnantajat ovat vielä vuoden 2021 lopun tilanteen mukaan pysyneet järjestäytyneinä, ja siltä osin edellytykset laajoihin sopimuksiin ovat olemassa.

Työnantajien ja palkansaajien järjestöillä on työehdoista sopimisen lisäksi monia muita yhteiskunnallisesti keskeisiä tehtäviä. Niiden merkitystä korostaa se, että molempien osalla järjestäytyminen on huomattavan suurta. Edellä on todettu, että yksityisellä sektorilla järjestäytyneiden yritysten palveluksessa on vähintään 64 % palkansaajista vuonna 2021. Toisaalta taas palkansaajien järjestäytymisaste on sekin edelleen yli puolet 54,7 % vuonna 2021 (Ahtiainen 2023). Palkansaajien järjestäytyminen on jo pitkään ollut hitaassa laskussa, mutta pysynyt kuitenkin kansainvälisesti korkealla tasolla.

Suomessa palkansaajat ovat muuhun Eurooppaan verrattuna korkeasti järjestäytyneitä. Ruotsissa ja Tanskassa liittojen jäseninä on OECD:n tilastojen mukaan n. 65 % palkansaajista, enemmän kuin Suomessa vuonna 2021, 54,7 %, ja Kyproksella, Norjassa ja Belgiassa noin puolet. Näissäkin järjestäytyminen on hieman alentunut. Valtaosassa Euroopan maista järjestäytyneitä on alle 30 % (OECD 2021).

Myös työehtosopimusten kattavuus Suomessa on eurooppalaisittain korkealla. Vähintään 90 %:n tasolle yltävät OECD:n (OECD 2020) mukaan Suomen lisäksi Ranska, Belgia, Itävalta ja Ruotsi. Noin 80 %:ssa ovat Tanska, Hollanti Espanja ja Italia. Norjassa osuus on noin 70 %.

Monissa korkean järjestäytymisen maissa työehtosopimuksissa on käytössä järjestelmä, jossa keskeiset ventialat ohjaavat muiden sektoreiden palkkakehitystä. Se on Suomen lisäksi ollut käytössä muissa Pohjoismaissa ja mm. Belgiassa, Hollannissa ja Espanjassa. Sopimusjärjestelmän on katsottu sopivan pienten viennistä riippuvaisen maitten rahapolitiikan suhdanteita vakauttavan vaikutuksen korvaajaksi, koska sen avulla voidaan suhdannevaihteluissa tehokkaasti ohjata yleistä palkkakehitystä. Osassa maista keskitetystä ratkaisusta poikkeamista on helpotettu ja sallittu mm. huonosti menestyvien alojen poiketa yleisistä sopimuksista.

Yleinen suuntaus on samanlainen kuin Suomessa. Palkansaajien järjestäytyminen ja työehtosopimusten kattavuus ovat hienoisessa laskussa, mutta työmarkkinat ovat pysyneet kuitenkin suhteellisen vakaina. Suomessa tästä mallista poikettiin selvästi edellisellä työehtosopimuskierröksellä, mikä on osaltaan aiheuttanut melkoista kipuilua työmarkkinoilla.

LÄHTEET

- Ahtiainen, Lasse (2002): Palkansaajien järjestäytyminen Suomessa 2001. Työpoliittinen tutkimus no. 246. Työministeriö, Helsinki 2002.
- Ahtiainen, Lasse (2006): Palkansaajien järjestäytyminen Suomessa 2004. Työpoliittinen tutkimus no. 298. Työministeriö, Helsinki 2006.
- Ahtiainen, Lasse (2007): Työehtosopimusten kattavuus Suomessa 2004. Työpoliittinen tutkimus no. 328. Työministeriö, Helsinki 2007.
- Ahtiainen, Lasse (2011): Palkansaajien järjestäytyminen Suomessa 2009. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Työ ja yrittäjyys 27/2011. Työ- ja elinkeinoministeriö, Helsinki 2011.
- Ahtiainen, Lasse (2011): Työehtosopimusten kattavuus Suomessa 2008. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Työ ja yrittäjyys 28/2011. Työ- ja elinkeinoministeriö, Helsinki 2011.
- Ahtiainen, Lasse (2016): Palkansaajien järjestäytyminen Suomessa 2013. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Työ ja yrittäjyys 27/2011. Työ- ja elinkeinoministeriö, Helsinki 2016.
- Ahtiainen, Lasse (2016): Työehtosopimusten kattavuus Suomessa 2014. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Työ ja yrittäjyys 11/2016. Työ- ja elinkeinoministeriö, Helsinki 2016.
- Ahtiainen, Lasse (2016): Palkansaajien järjestäytyminen vuonna 2017. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Työelämä 2019:10. Työ- ja elinkeinoministeriö, Helsinki 2019.
- Ahtiainen, Lasse (2023): Palkansaajien järjestäytyminen vuonna 2021. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2023:19. Työ- ja elinkeinoministeriö, Helsinki 2023.
- Traxler, Franz & Behrens, Martin (2002): Collective bargaining coverage and extension procedures. *European Journal of Industrial Relations* 4(2), 207-226, 2002.
- Visser, Jelle (2006): Union membership statistics in 24 countries. *Monthly Labor Review*, 1/2006.

Internet-sivustot:

- AIAS 2015: <http://www.uva-aias.net/208>
- OECD /AIAS ICTWSS Database and IAB Establishment Panel 2020
<https://www.econstor.eu/bitstream/10419/263000/1/1814295631.pdf>
- OECD.stat 2021
- OECD/AIAS ICTWSS database 2021
- Visser 2016: <http://www.uva-aias.net/208>

Verkkajulkaisu
ISSN 1797-3562
ISBN 978-952-327-838-7

Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi